

Eestikeelne väljaanne

Teave ja teatised

58. aastakäik

14. august 2015

Sisukord

I Resolutsioonid, soovitused ja arvamused

ARVAMUSED

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

komitee täiskogu 506. istungjärk 18.–19. märtsil 2015

2015/C 268/01	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „ELis toiduohutuse ja toiduga varustatuse tagamise praegune süsteem ning selle parandamise võimalused” (omaalgatuslik arvamus)	1
2015/C 268/02	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Arukad saared” (omaalgatuslik arvamus)	8
2015/C 268/03	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa koostöö energiavõrkude valdkonnas” (omaalgatuslik arvamus)	14
2015/C 268/04	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Säästva arengu ja kodanikuühiskonna kaasamise roll ELi individuaalsetes investeerimislepingutes kolmandate riikidega”	19

III Ettevalmistavad aktid

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

komitee täiskogu 506. istungjärk 18.–19. märtsil 2015

2015/C 268/05	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Keskpannale, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele, Regioonide Komiteele ning Euroopa Investeerimispannale „Investeerimiskava Euroopa jaoks” (COM(2014) 903 final) ja „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi ning millega muudetakse määrusi (EL) nr 1291/2013 ja (EL) nr 1316/2013” (COM(2015) 10 final – 2015/0009 (COD)).	27
---------------	---	----

2015/C 268/06	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Keskpangale, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Majanduse juhtimise paketi hindamine. Aruanne määruste (EL) nr 1173/2011, 1174/2011, 1175/2011, 1176/2011, 1177/2011, 472/2013 ja 473/2013 kohaldamise kohta” [COM(2014) 905 final].	33
2015/C 268/07	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1304/2013, mis käsitleb Euroopa Sotsiaalfondi, et suurendada noorte tööhõive algatuse raames toetust saavatele rakenduska- vadele makstavate esialgsete eelmaksete summat” (COM(2015) 46 final).	40
2015/C 268/08	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb kaitset kolmanda riigi vastuvõetud õigusaktide eksterritoriaalse kohaldamise mõju ja nendel õigusaktidel põhinevate või neist tulenevate meetmete eest (uuesti sõnastatud)” [COM(2015) 48 final – 2015/0027 (COD)]	45

I

(Resolutsioonid, soovitused ja arvamused)

ARVAMUSED

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

KOMITEE TÄISKOGU 506. ISTUNGJÄRK 18.–19. MÄRTSIL 2015

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „ELis toiduohutuse ja toiduga varustatuse tagamise praegune süsteem ning selle parandamise võimalused”

(omalgatuslik arvamus)

(2015/C 268/01)

Raportöör: Igor ŠARMÍR

27. veebruaril 2014 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra rakenduseeskirja artikli 29 punktile A koostada omalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„ELis toiduohutuse ja toiduga varustatuse tagamise praegune süsteem ning selle parandamise võimalused”.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 5. märtsil 2015.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 506. istungjärgul 18.–19. märtsil 2015 (18. märtsi 2015 istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 181, vastu hääletas 9, erapooletuks jäi 17.

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee hindab asjaolu, et toiduohutus on üks Euroopa Liidu prioriteet ja et selle tagamiseks on loodud kindel süsteem. Komiteel on eriti hea meel selle üle, et toiduohutus ELis on alates 2002. aastast spetsiaalse asutuse, st Euroopa Toiduohutusameti (EFSA) pädevuses. Ametil on kõik vajalikud vahendid, et hinnata Euroopa turule jõudvate toodete ohutust.

1.2. Komitee leiab, et EFSA on oma tegutsemisaastate jooksul tõestanud oma pädevust. Tal on vaieldamatult oluline roll terviseohtude ärahoidmisel Euroopas. Tänu temale on ELil üks paremini toimivaid rahvatervise kaitse süsteeme maailmas. Siiski tuleb seetõttu, et rahvatervis on üliõrn teema ja tarbijate usaldus on EFSA üks põhieesmärk, jätkata kehtiva süsteemi parandamise võimaluste uurimist, arvestades eeskätt teadlaste tõstatatud uusi küsimusi. Sel eesmärgil esitab komitee mõned soovitused.

1.3. Uute toidutarneahelasse siseneda soovivate toodete, sealhulgas kemikaalide hindamise menetluse läbipaistvus on kindlasti oluline tingimus, saavutamaks tarbijate usalduse kõnealuse süsteemi ja hinnatud toodete suhtes. Komitee leiab, et selles valdkonnas on võimalik teatud aspekte parandada. Näiteks õiguslike nõuete täitmisega seotud uuringuid, mille esitavad tootjad ja mis peaksid tõestama asjaomase toote ohutust, ei avaldata teadusajakirjades ning vähe sellest, et uuringute algandmeid ei anta süstemaatiliselt teadusringkondade käsutusse, kuulutatakse need paljudel juhtudel avalikult ärisaladuseks. Komitee on veendunud, et see tava ei ole õiguslikult põhjendatud, sest EFSA enda sõnul ei ole õiguslike nõuete täitmisega seotud uuringute andmed konfidentsiaalse iseloomuga.

1.4. Komitee kutsub Euroopa Komisjoni üles tegema asjaomastes õigusaktides vastavaid muudatusi, et nendega kehtestataks nõue avaldada pärast hindamist EFSA-s õiguslike nõuete täitmisega seotud uuringud ja algandmed süstemaatiliselt EFSA kodulehel.

1.5. Komitee väljendab heameelt EFSA hiljutiste algatuste üle, mille eesmärk on avaldada proaktiivselt teavet.

1.6. Minevikus on EFSA leidnud end delikaatsest olukorrast, sest mõnede tema ekspertide vahel on esinenud huvide konflikt. Komitee kiidab EFSA-t 2012. aastal tehtud jõupingutuste eest olukorda normaliseerida, kuid soovib säilitada valvsuse, kuna see ametliku hindamise aspekt on äärmiselt delikaatse loomuga.

1.7. EFSA ülesanne on keeruline, sest on teadusuuringuid, mille tulemused on selgelt mõjutatud uuringu rahastamisallikast ning mis võivad anda põhjuse suurte vastuolude tekkeks. Komitee soovib EFSA-l pöörata sellele imingule erilist tähelepanu, sest teaduskirjandus on hindamismenetluses oluline viiteallikas.

1.8. Komitee kiidab heaks EFSA aastatepikkused olulised jõupingutused, et paremini mõista ainete segunemise mõju ja välja töötada uusi meetodeid, mida saaks hindamismenetluses kasutada, ning innustab EFSA-t neid võimalikult kiiresti kasutusele võtma.

1.9. Komitee soovib olla ettevaatlik põhimõtte „mürgisus sõltub doosi suuruselt“ kohaldamisel, sest märkimisväärne osa endokrinolooge on juba 20 aastat toonud tõendeid selle kohta, et sisesekreetsioonisüsteemi kahjustajate puhul ei ole määrava tähtsusega muutuja mitte doos, vaid kokkupuutumise hetk. Nende uute teadmistega ei ole õigusraamistikus veel arvestatud – sellele juhiti hiljuti tähelepanu ka ühes Euroopa Parlamendi raportis ⁽¹⁾.

1.10. Komitee soovib Euroopa Komisjonil koostada pärast endokrinoloogide kogukonnaga konsulteerimist nimekirja toodetest, millel võib olla negatiivne mõju sisesekreetsioonisüsteemi arengule. Komitee kutsub Euroopa Komisjoni üles rakendama selles nimekirjas sisalduvate ainete puhul ettevaatuspõhimõtet, kuni oodatakse teadusringkondade üksmeelt nende hormonaalse kahjulikkuse või kahjutuse osas.

1.11. Kolmandatest riikidest sisse toodud taimelahustajatel ja haigustel võib olla katastroofiline mõju ELi tootjatele ja tarbijatele. Süsteemi järjepidevuse tagamiseks on vältimatud tegurid kontrolli tugevdamine piiridel, vastastikkuse põhimõtte rakendamine ja Euroopa ametivõimude poliitiline tahe.

1.12. EL peab tagama, et võib toetuda kauplemissüsteemile, mis ei kahjusta toiduohutuse tagatise Euroopa kodanike jaoks. Taimel- ja loomatervise valdkonna õigusaktide läbivaatamine annab võimaluse parandada kontrollisüsteemide rakendamist, neid ühtselt kohaldada ning leevendada negatiivset mõju sotsiaal-, keskkonna- ja majandusvaldkonnas.

1.13. Komitee nõuab, et oleks tagatud toiduainete (sh imporditud toiduainete) täielik jälgitavus talust toidulauani, et tarbijad saaksid valida teatud kvaliteeditasemega ja ELis kehtivatele ohutusnõuetele vastavaid toiduaineid.

2. Üldised märkused

2.1. Käesolevas arvamuses käsitletakse kahte veidi erinevat teemat, millel on siiski üks ühisenimetaja: anda Euroopa ühiskonnale kindlustunne ohutute toiduainete kättesaadavuse osas. Arvamuse esimene osa on pühendatud toiduahelasse lisatavate uute toodete praegusele hindamissüsteemile ja arvamuse teise osa eesmärk on anda märku teatud probleemsetest aspektidest, mida põllumajanduslikke toiduaineid hõlmav rahvusvaheline kaubandus põhjustab nii põllumajandustootjate kui ka tarbijate ja üldiselt kodanike jaoks.

2.2. Toiduohutus on üks ELi ametlik prioriteet ja institutsioonilisel tasandil on see Euroopa Komisjoni ja EFSA poolt kahtlemata hästi tagatud. On vaieldamatu, et mikrobioloogiliste ohtude juhtimist võib pidada kontrolli all olevaks. Siiski on XX sajandil mikrobioloogilistele ohtudele lisandunud keemilised ohud ja selles valdkonnas on olukord ebaselgem.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi 14. märtsi 2013. aasta resolutsioon rahvatervise kaitsmise kohta sisesekreetsioonisüsteemi kahjustajate eest (2012/2066(INI)).

2.3. Viimase 60 aasta jooksul on sünteeskeemia toodetena meie keskkonda vabanenud enam kui 100 000 uut molekuli. Sellest hoolimata on vaid väga väikese osa (1–2 %) puhul hinnatud võimalikke ohtusid inimtervisele⁽²⁾. See tekitab muret muu hulgas ka toiduohutuse seisukohast. Lisaks otse toidutarneahelasse sisenevatele ainetele (toidulisandid, pestitsiidide või plastijäägid), mis üldiselt peavad läbima hindamismenetluse, võivad teised ained siseneda meie toitu kaudselt maapinna, õhu ja vee kaudu.

2.4. Pärast pikemat või lühemat kasutus- ja tarbimisperioodi on teatud arv sünteeskeemia tooteid juba turult kõrvaldatud, sest nende toksilisus ja/või kantserogeensus on leidnud teaduslikku tõestust (vt näiteks punkt 2.5). Samas on teisi tooteid, mida ei ole veel ära keelatud, hoolimata sellest, et teaduslikud kahtlused nende puhul on rohkem või vähem põhjendatud. Seega on täiesti õigustatud püstitada küsimus võimaliku seose kohta ühelt poolt elanikkonna kokkupuute vahel nende uute sünteeskeemia toodetega ning teiselt poolt vähi ja neurodegeneratiivsete haiguste, samuti steriilsuse, diabeedi ja rasvumise esinemise juhtude hüppelise kasvu vahel arenenud riikides.

2.5. EL on kehtestanud kindla süsteemi nii keemiliste kui ka muude uute toodete toiduahelasse lisamisega seonduvate riskide ennetamiseks. Institutsioonilisel tasandil vastutab riskiohjamise eest Euroopa Komisjon (tervise- ja tarbijaküsimuste peadirektoraat), samal ajal kui EFSA-l erialaselt pädeva Euroopa ametina lasub vastutus riskihindamise eest. Uue süsteemi rakendamine on juba andnud tarbijaid rahustavaid tulemusi: näiteks vähendati ajavahemikus 2000–2008 põhjalike hindamiste järel oluliselt ELis lubatud pestitsiidide arvu (1 000-lt 250-ni). Teiselt poolt valmistab selline areng muret põllumajandustootjatele, kellel hakkab vajaka jääma sellistest toimeainetest, mis võimaldavad neil võidelda taimekahjustajate vastu. Paradoksaalsel kombel on suur hulk ELis keelustatud toimeainetest lubatud oma toodangut Euroopa turule eksportivates kolmandates riikides.

2.6. Hoolimata tõhusa süsteemi olemasolust on selle kasutamisel saadud kogemused näidanud, et eksperdi hinnangute teatud aspekte saab veelgi parandada, seda enam, et uued teaduslikud avastused ja nende kaubanduslikud rakendused tekitavad hindamismenetlusel sageli uusi probleeme, mis on süsteemset ja meetoodilist laadi.

3. Toiduainete koostisse lisatavate uute toodete hindamise süsteemi parandamise võimalused

3.1. EFSA antud hinnang põhineb teadusuuringul, mis peaks näitama asjaomase toote ohutust. Kehtivate õigusaktide järgi peab selle võrdlusuuringu esitama taotleja, see tähendab ettevõtte, kes soovib toodet turule tuua. See aspekt iseenesest teeb rahutuks, sest teadusuuringute tulemused võivad oluliselt erineda sõltuvalt nende rahastamisallikast (vt punkt 3.4). Ent on tõsi, et EFSA rakendatavates ELi õigusaktides on sätestatud tingimused, mida tuleb nende uuringute tegemisel järgida, samuti see, et järgnev hindamismenetlus ja -mehhanismid peavad tasakaalustama eelkirjeldatud suundumust.

3.2. Hindamismenetluse teine problemaatiline aspekt on selliste õiguslike nõuete täitmisega seotud uuringute konfidentsiaalsus, mis näib olevat vastuoluline: neid uuringuid ei avaldata teadusajakirjades ning nende algandmed on sageli hõlmatud ärisaladusega, mis ei võimalda teadusringkonnal läbi viia kontrolluuringut⁽³⁾. Komitee mõistab vajadust kaitsta ärisaladusega selliste uute toodetega seotud andmeid ja teavet, mis võivad avalikustada toodete koostise või nende tootmisviisi. See ei kehti aga õiguslike nõuete täitmisega seotud uuringute puhul, mis ei sisalda muud kui testitavaid tooteid tarbinud katsealuste reaktsiooni. Arvestades, et sellistel juhtudel ei ole ärisaladuse kohaldamine põhjendatud tootjate õigustatud huvide kaitsega⁽⁴⁾, peab komitee seda väärtarvituslikuks ning nõuab õigusaktide kohandamist, et muuta õiguslike nõuete täitmisega seotud uuringute algandmed teadusringkondadele süstemaatiliselt kättesaadavaks (EFSA kodulehel) kohe, kui EFSA on hindamise lõpule viinud.

⁽²⁾ Sellise hinnangu andsid üksikest sõltumatult Vincent Cogliano Rahvusvahelisest Vähiuurimiskeskusest (IARC) ja Andreas Kortenkamp, kes juhib Londoni Ülikooli toksikoloogiakeskust.

⁽³⁾ Näiteks õiguslike nõuete täitmisega seotud uuringu MON 863 (geneetiliselt muundatud maisi kohta) algandmeid ei antud teadusringkondade käsutusse enne Saksamaa kohtuotsust 2005. aastal ning jaanuaris 2013 ähvardas ettevõtte Monsanto EFSA-t kohtumenetlusega ärisaladuse avaldamise eest, sest EFSA direktor oli meedia ja teatud teadusringkondade surve all avaldanud maisiga GM NK 603 seotud andmed internetis.

⁽⁴⁾ EFSA enda sõnul ei ole õiguslike nõuete täitmisega seotud võrdlusuuringute andmed konfidentsiaalse iseloomuga.

3.3. EFSA on avaliku sektori asutus, mis loodi selleks, et tagada toiduainete koostisse lisatavate uute toodete sõltumatu teaduslik hindamine. Siiski on EFSA-t minevikus kritiseeritud mõnede tema ekspertide huvide konfliktide pärast. Sageli olid nad samal ajal ka ILSI⁽⁵⁾ konsultandid. Komitee väljendab heameelt asjaolu üle, et EFSA tegi 2012. aastal suure jõupingutuse probleemi leevendamiseks, mille tulemusena olukord normaliseerus. Arvestades kõnealuse küsimuse delikaatsust, soovib komitee olla jätkuvalt tähelepanelik.

3.4. Hindamistöökäigus viitavad pädevad ametid ka teaduskirjanduses avaldatud seonduvatele uuringutele. Siiski on näidatud, et teadusuuringute tulemused võivad oluliselt erineda sõltuvalt nende rahastamisallikast⁽⁶⁾. Teadlaste sõltumatus on süsteemi elujõulisuse tagamiseks põhjapaneva tähtsusega ning EFSA ülesande teeb keeruliseks vajadus teha vahet kõrgetasemeliste teadusuuringute ja selliste uuringute vahel, mille väärtus on metoodika- või muude vigade tõttu kahtlane.

4. Potentsiaalselt ohtlike toodete hindamise menetluse metoodika parandamise võimalused

4.1. Metoodika nende keemiliste toodete hindamiseks, mida võidakse kasutada toiduainetes, põhineb Paracelsuse põhimõttel. Selle põhimõtte kohaselt „on kõik mürk ja miski ei ole mürk; küsimus on vaid doosi suuruses”. Seega on iga toote puhul vaja vaid kindlaks määrata „lubatud päevadoos”. Teisisõnu võib suurt enamikku uusi tooteid tarbida iga päev, eeldusel et ei ületata kindlaksmääratud kogust.

4.2. Sajandite vältel on Paracelsuse põhimõtet peetud usaldusväärseks. Ent uued sünteetilised ained, mis on meie toiduainetes sisaldunud mitu aastakümnet, on uus probleem ja Paracelsuse põhimõtet ei saa enam pimesi kohaldada.

4.3. Esimene probleem on see, kuidas hallata üksikisikute toidutarbimist. Tarbijad ei ole tegelikult üldse teadlikud lubatud päevadoosi olemasolust ja seepärast ei ole neil isegi teoreetilist võimalust kontrollida, et nad ei tarbiks lubatud kogusest rohkem mingit kindlat ainet, mis võib sisalduda mitmes iga päev tarbitavas toiduaines⁽⁷⁾. Tegelikuses on tegemist teadusliku ja väga tehnilise kontseptsiooniga, mida rakendab vaid kitsas spetsialistide ring.

4.4. Inimorganism ei puutu kokku mitte ainult ühe keemilise ainega, vaid suure arvu toiduainetes sisalduvate pestitsiidide, plasti ja toidulisandite jääkidega. Lubatud päevadoos arvutatakse aga iga keemilise aine kohta eraldi, võtmata arvesse võimalikku kumulatiivset või isegi koostoimet. Kahjuks ei ole tegemist kaugeltki puhtalt hüpoteeetilise mõjuga, sest paljud uuringud on juba näidanud, et mitmete selliste ainete kumulatiivne toime, mis eraldi testides osutusid kahjutuks, võib kaasa tuua tõsisid tagajärgi⁽⁸⁾.

4.5. Potentsiaalselt ohtlike toodete hindamise eest vastutavad asutused (nagu EFSA või Ameerika Ühendriikides FDA) uurivad juba mitmeid aastaid nimetatud kumulatiivset ja koostoimet, kuid nende töö tulemused ei ole teaduslike raskuste ja ülesande keerukuse tõttu veel õigusaktidesse jõudnud⁽⁹⁾. EFSA on siiski teatanud, et nad on üsna lähedal kõnealuses valdkonnas saadud teadusandmete rakendamisele õigusaktides, ning komitee innustab EFSA-t seda tegema võimalikult kiiresti.

⁽⁵⁾ Rahvusvaheline Bioteaduste Instituut (ILSI) – rahvusvaheliste agrookeemia, põllumajanduslike toiduainete ja biotehnoloogia kontsernide (nagu Coca-Cola või Monsanto) lobiorganisatsioon. 2012. aasta kevadel pärast kontrollikoja avaldatud aruannet (eriaruanne nr 15/2012), milles toodi välja huvide konfliktide käsitlemise ebaselgus EFSA-s, lükkas Euroopa Parlament edasi teisele lugemisele oma otsuse kiita heaks EFSA 2010. aasta eelarve täitmise, oodates täiendavat teavet poliitika kohta, mida EFSA kasutab huvide konfliktidega seoses.

⁽⁶⁾ Vt nt Frederick vom Saal & Claude Hughes „An extensive new literature concerning low-dose effects of bisphenol-A shows the need for a new risk assessment”, *Environmental Health Perspectives*, vol. 113, august 2005, lk 926–933.

⁽⁷⁾ Näiteks sünteetilist magusainet aspartaami esineb enam kui 6 000 eri toote koostises.

⁽⁸⁾ Nt Sofie Christiansen, Ulla Hass et al. „Synergic disruption of external male sex organ development by a mixture of four antiandrogens”, *Environmental Health Perspectives*, vol. 117, nr 12, detsember 2009, lk 1839 – 1846.

⁽⁹⁾ 2006. aastal küsitles Euroopa Parlamendi liige Paul Lannoy Euroopa Komisjoni põllumajandusvolinikku, kes tunnistas segude hindamise osas valitsevat õiguslikku lünka. Siiski ei ole mingeid olulisi edusamme tehtud.

4.6. Lõpetuseks on sisesekretsioonisüsteemi kahjustajate nähtuse tõttu Paracelsuse põhimõtte kahtluse alla sattunud. Tegemist on ainetega, millel on kalduvus jäljendada hormoonide, eriti naissuguhormooni östrogeeni toimimist. Olulise osa endokrinoloogide arvamuse kohaselt on neil sageli kahjulik toime isegi siis, kui organism puutub kokku lubatud päevadoosist oluliselt väiksemate kogustega, ning nende puhul ei ole isegi võimalik määrata kindlaks piirmäära, millest väiksem kogus ei oleks kahjulik⁽¹⁰⁾. On tõestatud, et sisesekretsioonisüsteemi kahjustajate puhul ei ole määrava tähtsusega muutuja mitte doos, vaid nendega kokkupuutumise hetk. Täpsemalt on kõige ohtlikum periood siis, kui sisesekretsioonisüsteem on arenemisjärgus (looteiga, väikelapseiga ja puberteet). Veel üks sisesekretsioonisüsteemi kahjustajate isearasus on see, et nende toksilisus võib avalduda alles mõni aasta või isegi mitu aastakümnet pärast ainega kokkupuutumist.

4.7. Tänapäeval peavad endokrinoloogid sisesekretsioonisüsteemi kahjustajateks suurt hulka looduslikke ja sünteetilisi aineid, millest paljusid leidub korrapäraselt toiduainetes, mis on inimtoiduks mõeldud. Nende hulka kuuluvad paljud pestitsiidid, dioksiinid, PCBd ja ftalaadid, kuid kõige elavam arutelu käib praegu pakendimaterjali bisfenool A⁽¹¹⁾ üle.

4.8. On tõendeid, et sisesekretsioonisüsteemi kahjustajatel on otsustav roll meeste viljakuse muret tekitavas vähenemises (nähtus, mida on täheldatud juba II maailmasõjast alates), meestel munandi- ja eesnäärmevähi esinemise juhtude ning naistel rinnavähi esinemise juhtude märkimisväärses suurenemises, samuti teiste raskete haiguste puhul⁽¹²⁾.

4.9. Euroopa pädevad asutused, nimelt EFSA ning tervise- ja tarbijaküsimuste peadirektoraat, kõhklevad endokrinoloogide poolt tungivalt soovitatud meetmete võtmisel, sest teadusringkonnad ei ole väga väikeste dooside kahjuliku mõju osas ühtsel arvamusel⁽¹³⁾. Siiski on suur osa endokrinoloogia valdkonnas iseseisvaid uuringuid tegevaid teadlasi, kes peavad enda poolt sisesekretsioonisüsteemi kahjustajateks tunnistanud ainete juba väga väikeste dooside mõju äärmiselt ohtlikuks, eelkõige rasedatele naistele ja väikestele lastele. Nende jaoks on see tõestatud fakt, mis selgub „tuhandest teadusuuringutest“⁽¹⁴⁾, samal ajal kui EFSA jaoks on väga väikeste dooside mõju vaid hüpotees.

4.10. Pärast keskkonna peadirektoraadi tellitud põhjalikku uuringut⁽¹⁵⁾, mis kinnitas endokrinoloogide arvamust, kutsus tervise ja toiduohutuse peadirektoraat 2012. aasta oktoobris EFSA-t üles mõtlema sisesekretsioonisüsteemi kahjustajate määratlemise kriteeriumite üle ja hindama selles valdkonnas kasutatavate katsemeetodite asjakohasust. Neid samme ei ole aga veel astunud ja Euroopa Komisjon on seni esitanud vaid ühe tegevuskava, mis annab teatud aluse sisesekretsioonisüsteemi kahjustajate tuvastamiseks⁽¹⁶⁾. Kõnealune ülesanne ise on lükatud edasi 2016. aasta lõppu.

4.11. Endokrinoloogid on korduvalt väljendanud oma mittenõustumist EFSA ja teiste nõuandvate või reguleerivate asutuste seisukohaga sisesekretsioonisüsteemi kahjustajate osas. Seda on tehtud näiteks enam kui tuhatet eksperti koondava USA endokrinoloogia seltsi avaldatud konsensusavaldusega⁽¹⁷⁾, samuti 2012. aasta septembris Berliinis korraldatud rahvusvahelisel konverentsil ning Berlaymonti deklaratsiooniga 2013. aasta mais⁽¹⁸⁾. Kõik deklaratsioonile alla kirjutanud on spetsialistid, kes avaldavad sel teemal aktiivselt töid, ning nad pidasid hädavajalikuks, et aastate jooksul kogutud teadmised kajastuksid lõpuks ka ELi õigusaktides. Näiteks kehtestatakse viimases, 2013. aasta märtsis vastu võetud pestitsiididealases õigusaktis kohustus testida uut toodet selleks, et saada muu hulgas teada, kas tegemist on mutageeniga, kuid ei ole kohustus hinnata toote hormonaalset mõju. See näitab, et pädevad asutused ei võta endokrinoloogide muret veel sugugi tõsiselt.

⁽¹⁰⁾ 2013. aasta Berlaymonti deklaratsioon sisesekretsioonisüsteemi kahjustajate kohta.

⁽¹¹⁾ 2008. aastal keelati Kanadas bisfenool A-st (BPA) toodetud lutipudelite müük ja 2011. aastal tehti sama ELis. 1. jaanuarist 2015 keelati Prantsusmaal bisfenool A kasutamine kõigi toodete puhul, mis on mõeldud olema kontaktis toiduainetega. Selle keelu aluseks on Prantsuse toidu, keskkonna ja töö sanitaarohutuse riikliku ameti (ANSES) teaduslik nõuanne. 21. jaanuaril 2015 avaldas EFSA arvamuse, milles öeldakse, et praeguse kokkupuute taseme juures ei kujuta bisfenool A endast mingit ohtu mis tahes vanuserühmas olevate tarbijate tervisele.

⁽¹²⁾ Euroopa Parlamendi 14. märtsi 2013. aasta resolutsioon rahvatervise kaitsmise kohta sisesekretsioonisüsteemi kahjustajate eest [2012/2066(INI)], põhjendused A ja C, ning 2013. aasta Berlaymonti deklaratsioon sisesekretsioonisüsteemi kahjustajate kohta.

⁽¹³⁾ EFSA viitab eelkõige konverentsile, mille ta korraldas Brüsselis 2012. aasta juunis ning kus endokrinoloogia eksperdid moodustasid vaid ühe osa (vähemuse) osalejatest.

⁽¹⁴⁾ USA endokrinoloogi Frederick vom Saali ütlus Berliinis 2012. aasta septembris korraldatud rahvusvahelisel konverentsil.

⁽¹⁵⁾ Andreas Kortenkamp, Olwenn Martin, Michael Faust, Richard Evans, Rebecca McKinlay, Frances Orton ja Erika Rosivatz „State of the art assessment of endocrine disruptors“, lõpparuanne, 23. detsember 2011.

⁽¹⁶⁾ Euroopa Komisjoni tegevuskava „Defining criteria for identifying Endocrine Disruptors in the context of the implementation of the Plant Protection Product Regulation and Biocidal Products Regulation“, juuni 2014.

⁽¹⁷⁾ Evanthia Diamanti-Kandarakis jt „Endocrine-disrupting chemicals: an Endocrine Society scientific statement“, *Endocrine Reviews*, vol. 30, 4. juuni 2009, lk 293–342.

⁽¹⁸⁾ Vt joonealune märkus 10.

4.12. Komitee leiab, et õigusloomes on vaja kiiresti hakata arvestama endokrinoloogia valdkonnas kogutud teadmistega, ning ühineb seega Euroopa Parlamendi seisukohaga⁽¹⁹⁾. Kuigi teadusringkonna (selle sõna laiemas mõttes) arvamused lahknevad, peaks suure osa endokrinoloogide kogukonna arvamusest siiski piisama, et kohaldada endokrinoloogide poolt sisesekretsioonisüsteemi kahjustajateks tunnistatud ainete puhul vähemalt ettevaatuspõhimõtet.

5. Rahvusvaheline kaubandus: põllumajanduslikud taimekahjustajad ja haigused

5.1. Maailma Kaubandusorganisatsioon nõuab oma liikmetelt läbirääkimiste korraldamist, et jätkata ja lihtsustada põllumajandustoodetega kauplemist, vähendades oluliselt ja järk-järgult ELi-siseseid toetusi ja nende toodete kaitset eesmärgiga soodustada turu veelgi suuremat liberaliseerimist.

5.2. Üha enam liberaliseeritud maailmaturul, kus taimedega kauplemine on järjest rohkem levinud tulenevalt kaubanduslepingutest, mida EL pidevalt kolmandate riikidega allkirjastab, suureneb uute taimekahjustajate ja haiguste Euroopasse toomise oht.

5.3. Euroopa tootjatel on suur mure ja kartus kahjulike haigusetkitajate ELi sisenemise pärast, sest paljud neist on äärmiselt ohtlikud ja seni Euroopa territooriumilt puudunud. Teatud juhtudel võib nende ELi sisenemine ja levik põhjustada mitmete Euroopa tootmisharude järsku allakäiku eelkõige vähe levinud kultuuride osas ning tekitada nende tootjatele tõsist majanduslikku kahju.

5.4. Võõra päritoluga taimekahjustajate ja haiguste ELi sisenemine tooks lisaks teatud põllumajandustoodetele põhjustatavale ohule kaasa Euroopa põllumajandustootjate kulude suurenemise ja sellest tuleneva põllumajandusettevõtete kasumlikkuse vähenemise. Lisaks võivad need avaldada tugevat majanduslikku, keskkonnaalast või sotsiaalset mõju kogu Euroopas.

5.5. Kõnealuse probleemi selge ja vaieldamatu tõsiduse praktilise näitena nimetame siinkohal hiljutist Lõuna-Aafrikast imporditud tsitrusviljade juhtumit. Eelmisel hooajal saabus Euroopa sadamatesse märkimisväärne arv saadetisi Lõuna-Aafrika tsitrusviljadega, mis olid nakatatud ohtliku seenega *Guignardia Citricarpa*, mis põhjustab mustatäpitõbe. Kõnealusel juhul avastati haigusetkitaja 35 Lõuna-Aafrikast imporditud tsitrusviljade saadetest.

5.6. See näitab, kuidas ELi leebed eeskirjad panevad ohtu 500 000 hektarit tsitruskasvatuse all olevat maad, kuna nimetatud haiguse likvideerimiseks tõhusat teadaolevat vahendit ei ole. Kui haigus leviks Euroopasse, oleksid sellel äärmiselt negatiivsed majanduslikud, keskkonnaalased ja sotsiaalsed tagajärjed, mis ohustaksid toiduga varustatuse kindlust.

5.7. Taimetervist käsitleva määruse eelnõuga parandatakse nõukogu 8. mai 2000. aasta direktiivi 2000/29/EÜ taimedele või taimsetele saadustele kahjulike organismide ühendusse sissetoomise ja seal levimise vastu võetavate kaitsemeetmete kohta⁽²⁰⁾ küll mitmes mõttes seoses meetmetega, mille abil vältida taimsetele toodetele kahjulike organismide jõudmist ELi ja nende levikut, kuid sellegipoolest jäetakse jätkuvalt tähelepanuta mõned elulise tähtsusega aspektid, mis tähendab, et paljud väga olulised probleemid on jätkuvalt suures osas lahendusetata.

5.8. Samuti tuleks toonitada, et kolmandatest riikidest imporditavate toiduainete tootmise tingimused ei vasta ELis kehtivatele nõuetele. Need riigid lubavad mitmete selliste taimekaitsevahendite kasutamist, mis on ELis keelatud, nende jääkide piirnormid on suuremad kui ELis lubatud ning nende sotsiaalsed ja töötingimused on Euroopa omadest üsna erinevad (kaitse on vähesem või puudub üldse).

5.9. Euroopa tarbija seisukohast tuleb rõhutada, et ohutuse ja jälgitavuse poolest on kolmandatest riikidest pärit tooted ELi omadest selgelt erinevad.

⁽¹⁹⁾ Vt joonealune märkus 1.

⁽²⁰⁾ EÜT L 169, 10.7.2000, lk 1.

5.10. Kehtivad õigusaktid piiravad järjest enamate taimekahjustajate ja haiguste vastu võitlemiseks kasutatavate toimeainete kasutamist. Need Euroopa põllumajandustootjate suhtes rakendatavad piirangud võivad puudutada kuni 50 % viimastel aastatel kättesaadavatest toodetest. Samas on tugevdatud nõudeid selliseid tooteid kasutavatele üksikisikutele. Nad peavad läbima põhjalikuma koolituse ja võtma toodete kasutamise ajal rohkem kaitsemeetmeid.

5.11. Vastastikkuse põhimõtte rakendamine peaks tagama, et kõik samal turul müüdavad tooted vastavad samadele nõuetele või standarditele, mida kohaldatakse Euroopas (terviseohutus, keskkonnanõuetele vastavus, toimeainete kasutamine jne).

Brüssel, 18. märts 2015

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Arukad saared”**(omaalgatuslik aramus)**

(2015/C 268/02)

Raportöör: Anna Maria DARMANIN

10. juulil 2014 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Arukad saared”

(omaalgatuslik aramus).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsioon võttis arvamuse vastu 4. märtsil 2015.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 506. istungjärgul 18.–19. märtsil 2015 (19. märtsi 2015 istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 147, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 5.

1. Soovitused

1.1. Saartel on unikaalseid omadusi, millest johtuvad spetsiifilised raskused. Kuid selle eripära saab ka muuta võimaluseks, kui aruka ja jätkusuutliku arengupoliitika rakendamisega antakse saartele konkurentsieeliseid, mis tulenevad säästvast majanduskasvust ja parematest töökohtadest.

1.2. Aruka ja jätkusuutliku arengupoliitika kujundamise ja rakendamise kontekstis tuleks lisaks arvesse võtta saarte spetsiifilisi iseärasusi, eelkõige seoses nende haavatavusega kliimamuutuste mõju suhtes. Seepärast tuleks poliitikameetmete ja algatuste abil tagada kliimamuutustega kohanemise meetmete asjakohane arvessevõtmine, tagamaks, et saared arenevad ja tugendavad vastupanuvõimet kliimamuutustele kõigis oma majandusvaldkondades.

1.3. Arukate saarte arukas poliitika hõlmaks „saare testi”, mis tähendab, et kõigi ELi poliitikameetmete puhul testitakse nende mõju saartele ja osutatakse asjakohast tähelepanu saarelisele mõõtmele. Komitee kutsub komisjoni üles rakendama saare teste kõigis peadirektoraahtides.

1.4. Komitee esitab arukate saarte poliitika edendamiseks terve rea soovitusi, mida kõiki kirjeldatakse ja selgitatakse üksikasjalikult alljärgnevates punktides 4–11. Soovitused on seotud järgmiste valdkondadega:

- digitaalne tegevuskava: investeringud ja taristu, ühtse turu väljakujundamine, investeringud teadus- ja arendustegevusse;
- energiaravustus: saared ookeani-, loodete-, laine-, päikese- ja tuuleenergia katselavana, nende tehnoloogiate kombinatsioon;
- transport ja liikuvus saarte linnades: „Horisont 2020” ja INTERREGi meretranspordi- ja linnalise liikuvuse programmid säästvate saarte edendamiseks, riigiabi ja jätkusuutliku transpordi ühendamine;
- merenduspoliitika: mereseire, saarte kasutamine teadus- ja arendustegevuse keskustena meremaardlate kaevandamisel ja okeanograafias, saarte mõju hindamine merenduspoliitikale, saarte roll merenduspoliitikas;

- kaupade ja teenustega kauplemine: nišikaubanduse head tavad, saarte nišikaubandust soodustava poliitika kohandamine, avatud laborid saarte majanduslikuks ja sotsiaalseks arenguks;
- turism: juurdepääs, turismi olemuse eripära ja turismi mõju;
- veemajandus: saartele ainuomase iseloomuga poliitika, ja lõpetuseks
- haridus, koolitus ja elukestev õpe.

1.4.1. Tingimuseks on, et algatus soovitude elluviimiseks tuleb esmajoones – ja sõltuvalt asjaomastest pädevustest ja vastutusest (olgu need jagatud või mitte) – kohalikult, piirkondlikult, riigi või ELi tasandilt. Seejuures on äärmiselt oluline tasanditevaheline koostöö.

2. Reguleerimisala

2.1. Käesolevas arvamuses tähistatakse terminiga „saared” küll saari, mis vastavad ÜRO saarte määratlusele, kuid ühelt poolt piiratakse see saartega, mis moodustavad osa Euroopa Majanduspiirkonnast, teiselt poolt aga laiendatakse määratlust selliselt, et see hõlmab väikeseid ja keskmise suurusega saari, mis on ise ka riigid ja Euroopa Majanduspiirkonna liikmed. Konkreetselt puudutab see Maltat, Küprost ja Islandi.

2.2. Terminiga „arukad saared” tähistab komitee eelkõige saarelisi piirkondi, kus toimub säästev kohalik majandusareng ja kus pakutakse head elukvaliteeti, näidates suurepäraseid tulemusi mitmes olulises jätkusuutlikkusega seotud valdkonnas, näiteks majandus, liikuvus, energia, keskkond, IKT, vesi, haridus, inimkapital, ning mis paistavad silma suurepärase juhtimisega.

3. Sissejuhatus

3.1. Euroopa saared on oma isoleeritud ja perifeerse asukoha tõttu mõnikord halvemas olukorras kui Euroopa mandriosa. Ent geograafia pakub lisaks puudustele ka eeliseid ja praegu pakuvad saared ka tohutut kasvu- ja arengupotentsiaali mitte ainult iseendale, vaid ka kogu Euroopale tervikuna. Seepärast nõuab komitee arukat poliitikat ja arukaid arengualgatusi ELi, riigi ja piirkonna tasandil, mis võtavad arvesse ka saarte spetsiifilist eripära. Siiski tuleb vastutust saarte aruka poliitika eest eelnimetatud tasandite vahel jagada ja mitte pidada seda vaid ühe tasandi pärusvaldkonnaks. Jagatud vastutust silmas pidades, ent mitte ainult sellega piirdudes, kutsub komitee üles looma saarte eksperdirühma, mis vaataks üle poliitika ja selle kohaldatavuse ning mõju saartele. Lisaks soovib komitee luua saarte avatud platvormi, mis võiks tegutseda saarte tegevust koordineeriva foorumina seoses arukate saarte osas seatud eesmärkidega.

3.2. Saarte eripära tingib sageli teatud spetsiifilise sotsiaalse omapära, näiteks rahvastiku kahanemine inimeste mandrile kolimise tulemusena, et otsida näiliselt paremaid võimalusi, transpordiga seotud raskused ja mõnikord ka marginaliseerumine. Mõni saar on siiski suutnud need puudused enda kasuks pöörata, arendades nišše ja tõstes oma eripära esile.

3.3. Saarte spetsiifilist eripära silmas pidades nõuab komitee, et ELi poliitikameetmed hõlmaksid „saare testi”, mis tähendab, et testitakse kõigi ELi poliitikameetmete mõju saartele ja osutatakse asjakohast tähelepanu saarelisele mõõtmele. Komitee kutsub komisjoni üles rakendama saare testi kõigis peadirektoraatides.

4. Digitaalne suutlikkus

4.1. Kuna internet on kindalt määratud saama Euroopa kasvavaks valdkonnaks, tagatakse 2020. aasta eesmärkide abil muu hulgas kõigile eurooplastele 2020. aastaks juurdepääs lairibaihendusele ja 2015. aastaks peaks 50 % üldsusest tegema veebipõhiseid ostusid.

4.2. Mis puudutab eesmärki tagada 2020. aastaks lai interneti leviulatus, siis selles osas esineb taristuprobleeme ja mõned piirkonnad, sh osa saari, on maha jäänud. Praegu on olukord selline, et mitmetel – eelkõige kaugemal asuvatel – saartel on interneti leviala väike ja üldsuse juurdepääs internetile kehv.

4.3. Ehkki strateegia „Euroopa 2020” üks eesmärk oli tagada interneti üleeuroopaline levik 2013. aastaks, ei ole mõnel saarel seda eesmärki veel saavutatud peamiselt tingituna taristuga seotud probleemidest.

4.4. Digitaalne suutlikkus on üks viis, mis aitaks saartel vähendada geograafilistest piirangutest põhjustatud isolatsiooni, pakkudes e-kaubanduse kaudu võimalusi mitte ainult ettevõtluse, tööhõive ja VKEde jaoks, vaid lubaks ka üldsusel saada rohkem kasu ühtse turu eelistest.

4.5. Sel eesmärgil nõuab komitee konkreetseid meetmeid nii Euroopa kui ka liikmesriikide tasandil, et:

- i. investeerida taristusse, et saartel oleks tagatud täielik lairibaühenduse levik;
- ii. lõpule viia digitaalne ühtne turg, tagades seeläbi, et saari ei jäeta halvemasse olukorda ja neil võimaldatakse täiel määral osaleda ühtsel turul;
- iii. investeerida Euroopa tasandil teadus- ja arendustegevusse, kasutades saarte potentsiaali edendada kõrvalistes piirkondades tööhõivet ja majanduskasvu. Lisaks tuleks teadus- ja arendustegevust kasutada selleks, et saavutada saartel suurem sotsiaalne innovatsioon.

5. Energiasäästvus

5.1. Euroopa on seadnud energiaalased sihid 2020., 2030. ja 2050. aastaks, lubades muutuda säästvamaks ja vähendada fossiilkütuste kasutamist oma energiavajaduste rahuldamisel. Mõned ELi saared sõltuvad fossiilkütustest mitte ainult kõigi oma energiavajaduste osas, vaid nad sõltuvad ka konkreetsest piiratud mereveoseviisidest nende hankimisel.

5.2. Seetõttu on veelgi olulisem, et saared muutuksid energiakasutamisel säästvamaks. Oma olemuselt on saartel väga hea asukoht, kasutamaks maksimaalselt ookeani-, tuule- ja päikeseenergiat.

5.3. Näiteks võib tuua edulugusid, mis osutavad, et saartel on potentsiaali saada oma energianõudluse osas jätkusuutlikult isemajandavaks. Näiteks on Kesk-Taani ranniku lähedal asuv Samsø saar olnud 1997. aastast alates riigi n-ö taastuvenergiaaar. Tänu 11 maismaatuulikule õnnestus tal kümne aastaga saavutada taastuvenergia osas täielik sõltumatus. Kanaari saarestikku kuuluv saar El Hierro sai 2014. aastal samuti taastuvenergia osas täielikult sõltumatuks tänu tuulegeneraatorite ja hüdroenergia kasutamisele.

5.4. Euroopa saartel on võimalus taastuvenergiast suurt kasu saada. Peale CO₂-jalajälje vähendamise on see sektor ka majanduskasvu ja tööhõive allikas mitte ainult kõnealuse tööstusharu piires, vaid ka väljaspool seda, nagu osutab Samsø näide, sest see saar on tänu oma isemajandamisvõimeldustele saanud ka turismisihtkohaks.

5.5. Komitee nõuab seega meetmete võtmist nii Euroopa kui ka liikmesriikide tasandil järgmistes valdkondades:

- i. teadus- ja arendustegevuses peab tähelepanu keskmes olema ookeani-, laine- ja loodeteenergia saartel. Saari ei tule kasutada mitte ainult katselavana – kuigi ka see on teemakohane –, vaid appi tuleb võtta ka kohalikud teadmised ja uurimiskogemused;
- ii. uurida tuleb erinevate taastuvenergia liikide kombineerimise mõju väikesel ja piiratud alal, nagu seda on saared;
- iii. tuleb ellu viia saartele mõeldud konkreetseid innovatsioonialgatusi.

Nende meetmete võtmisel tuleb arvestada eri meredes/ookeanides paiknevatel saartel valitsevaid konkreetseid tingimusi.

6. Transport ja liikuvus saarte linnades

6.1. Transport on saarte elanike jaoks üks keerulisemaid probleeme, kuna nad on merega ümbritsetud ning sõltuvad seega suures osas parvlaevadest ja lennuettevõtjatest. Kaupade importimisel ja eksportimisel sõltuvad saared väga suurel määral ka meretranspordist. Sellega seoses saavad parvlaevateenused üldiselt riigiabi ja toetust, et leevendada osaliselt elanikel praamikulude näol lasuvat koormat. Paljud transpordiettevõtjad kasutavad endiselt halva kvaliteediga kütust, mis kujutab endast ohtu meretranspordi valdkonnas töötajatele, kohalikule elanikkonnale ja turistidele.

6.2. Ehkki linnaliikluses sõltutakse mootorsõidukite laialdasest kasutamisest, võetakse üha enam kasutusele säästvamaid linnatranspordi viise, näiteks võib tuua vähese heitega sõidukite kasutamise Lipari saartel. Saartel on rohkem võimalusi ka hübriid- ja elektriautode kasutuselevõtuks või laiemaks kasutamiseks.

6.3. Komitee soovib võtta meetmeid järgmistes valdkondades:

i. programmi „Horisont 2020” raames tuleb ellu viia saartele mõeldud energiatõhusa meretranspordi projekte;

ii. tuleb transpordi valdkonna riigiabi anda ettevõtetele, mis võtavad konkreetseid meetmeid heite vähendamiseks ja kasutavad meretranspordis kvaliteetseid kütuseid;

iii. INTERREGi projektide kaudu tuleb tegeleda energiatõhusa linnalise liikuvusega saartel;

iv. erilist tähelepanu tuleb pöörata inimväärsete ja jätkusuutlikumate töökohtade loomisele saartel. Komitee kutsub samuti üles vähendama saarte marsruute opereerivate lennuettevõtjate ja kruisilaevade personali hulgas ebakindlaid töösuhteid, sest sageli saavad sellised ettevõtted ärilist kasu tänu saarte atraktiivsusele;

v. eakate ja puudega isikute juurdepääsuvõimalused peaksid samuti kuuluma saarte aruka transpordipoliitika alla.

7. Merenduspoliitika

7.1. Viimastel aastatel on rohkem tähelepanu pööratud meremajandusele ja selle võimalustele. Kuna saari ümbritseb meri, on merendusega seonduval nende jaoks suur tähtsus.

7.2. Saared võivad saada erilist kasu ELi tasandi merenduspoliitika rakendamisest.

7.3. Komitee kordab varasemat üleskutset koostada arvamusi ELi saarte tähtsusest merendustraditsioonide ja meresõiduuskuste seisukohalt. ELi saartel on suhteline eelis, kuna sealsetel meremeestel on paljude põlvkondade merendusteadmised, mis ei tohi kaduma minna. Vaatamata valitsevale teravale tööpuudusele maismaal, on ka ELi laevanduses puudus sellistest ELi meremeestest, kes võiksid saada tööd ELi laevastiku ohvitseridena.

7.4. Komitee soovib võtta meetmeid järgmistes valdkondades:

- i. tuleb võtta meetmeid tagamaks, et saared saavad konkreetset kasu mereseirest;
- ii. saartele tuleb anda teadus- ja arendustegevuses ülesandeid sellistes valdkondades nagu meremaardlate kaevandamine, okeanograafia ja merepõhja kaardistamine ning tuleb parandada nende sellealast suutlikkust. Saared võivad bioloogilise mitmekesisuse kaitses olulist rolli etendada ja selles valdkonnas eri tasanditel loodud algatusi tuleks toetada;
- iii. Euroopa Komisjon peab viima läbi Euroopa mõjuhinnangu Euroopa saarte rollist merenduses;
- iv. merenduse küsimustes tuleb teha ühiseid jõupingutusi, pöörates eritähelpanu just saartele ja nende rollile;
- v. EL peab võtma meetmeid, mis meelitaksid ELi saarte elanikke merenduselukutset omandama ja tagaksid neile vajaliku koolituse.

8. Saarte kaubad ja teenused

8.1. Euroopa saarte arengutempo on olnud erinev: mõne areng on alles etapis, mida iseloomustab ränne, rahaülekanded, toetus ja bürokraatia (nn MIRAB-etapp) (Bertram ja Watters, 1985), teised on väikesaartest turismimajandused (SITE) (McElroy, 2006) ning osa on jõudnud nn Profit-staadiumisse, mida ilmestavad inimesed, ressursid, välistegevus, rahandus, transport (Baldacchino, 2006).

8.2. Mõned eredad heade tavade näited Profit-staadiumisse jõudnud saarte hulgas on järgmised:

- Jersey: eraisikute varahaldus;
- Malta: elektroonilised hasartmängud;
- Island: pilvandmetöötlus;
- Küpros: lipuregister;
- Kreeta: silmaoperatsioonid LASIK.

8.3. Saared on konkurentsivõimelisemad, kui nad suudavad määratleda oma nišiturud ja neil turgudel silma paista.

8.4. Seetõttu soovib komitee, et:

- i. määratletaks saarte parimad tavad;
- ii. regionaalpoliitika abil edendataks nišiturgude arendamist;
- iii. saari kasutatakse avatud laboritena nende kaupade ja teenuste arendamiseks, mida saaks seejärel laialt kasutusele võtta Mandri-Euroopas.

9. Saareturism

9.1. Saared on sageli seotud turismiga (SITE-mudel). Kuigi turism on saarte jaoks oluline tööstusharu, ei tohiks seda vaadelda ainsa või peamise sektorina ning kohast tähelepanu tuleks osutada tööstusele tervikuna.

9.2. Nišiturism pakub saartele selget konkurentsieelist võrreldes Mandri-Euroopa paremini ligipääsetavate piirkondadega. Ent nišiturism ei peaks tingimata tähendama kallimat turismi. Selles kontekstis on juurdepääs saartele võtmelemendiks, et tagada ka rahaline ja füüsiline juurdepääs ning samuti juurdepääs transpordi abil, järgides seejuures keskkonnakaitsenõudeid.

9.3. Seetõttu soovib komitee, et:

- i. turismindusega seotud poliitikas osutatakse eritähelpanu saarte olukorrale;
- ii. turismindusega seotud juurdepääs peab hõlmama lisaks saartele transportimise aspektile, millele viidati eespool, ka rahalist ja liikuvusega seotud juurdepääsu, samuti tuleb tagada keskkonnakriteeriumitest kinnipidamine.

10. Veemajandus

10.1. Saartel on ühesugused probleemid veemajanduse valdkonnas, nimelt veenappus, halvenev veekvaliteet, puudulikud veekasutamistavad, näiteks ressursside ülekasutamine, samuti turismist tingitud lisanõudlus.

10.2. Vulkaanilistel saartel lisandub veemajandusele täiendav mõõde, mida üldjuhul veepoliitika ei käsitleta: veeallikate kasutamine tervistaval otstarbel.

10.3. Komitee soovib seepärast osutada veemajandust käsitlevas poliitikas eritähelpanu saarte spetsiifilisele eripärale, kuna nende nõudmised on sageli seotud järgmiste aspektidega:

- i. vee taaskasutus;
- ii. joogivee ja joogiks kõlbmatu vee eristamine;
- iii. magestamine;
- iv. vihmavee kogumine;
- v. tervistaval otstarbel kasutatavate veeallikate jätkusuutlikkuse parandamine.

11. Haridus, koolitus ja elukestev õpe

11.1. Haridust peetakse sageli elatustaseme parandamise võtmelemendiks. Eelkõige kehtib see saarte kohta. Arvestades asjaolu, et saarte kõrgharidusasutused paistavad sageli silma spetsiifilises valdkonnas, peegeldades nišisuunitlust, peaks saarte elanikele olema kättesaadav ka üldisem kõrgharidus.

11.2. Selleks tuleks rohkem kasutada digitaalse maailma võimalusi, et tagada saarte elanikele samasugune hariduse ja koolituse kättesaadavus, nagu see on Mandri-Euroopa elanikel. Ilmekaks digitaalse maailma võimalusi kajastavaks näiteks on Küklaadid, kus koolitustel kasutatakse laialt telekonverentse.

11.3. Saared kannatavad rohkem rahvastiku kahanemise pärast ümberasumise tõttu, mistõttu elukestev õpe saaks olla ja peaks olema selline poliitika ja tava, mille abil hoida alal töötajaid, kes ei ole mitte ainult konkurentsivõimelised, vaid ka huvitatud saarele jäämisest.

11.4. Komitee soovib seepärast, et poliitika peaks:

- i. peegeldama hariduse rolli saarte elu edendamisel;
- ii. rakendama elukestva õppe algatusi, et tagada tööalane konkurentsivõime ja töötajate suutlikkus kasutada saarte tööturu täielikku potentsiaali;
- iii. tagama, et tööjõud ei voolaks saartelt välja.

Brüssel, 19. märts 2015

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa koostöö energiavõrkude valdkonnas”

(omaalgatuslik arvamus)

(2015/C 268/03)

Raportöör: Pierre-Jean COULON

16. oktoobril 2014. aastal otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Euroopa koostöö energiavõrkude valdkonnas”.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsioon võttis arvamuse vastu 4. märtsil 2015.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 506. istungjärgul 18.–19. märtsil 2015 (18. märtsi 2015 istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 167, erapooletuks jäi 3.

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Komitee arvates on Euroopa tõhustatud koostöö energiavõrkude valdkonnas eluliselt tähtis nii kodanike kui ka ettevõtete jaoks.

1.2. Kodanikuühiskonna ja piirkondade sidusrühmadel on keskne roll energiaalasel üleminekul, mis ainsana tagab tõhususe, hinnakontrolli ja võitluse kliimamuutuste vastu.

1.3. Komitee teeb ettepaneku luua Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ja Regioonide Komitee ühisalgatusel ning iga liikmesriigi majandus- ja sotsiaalnõukogu või samalaadseid institutsioone kaasates piirkondade ning kodanikuühiskonna esindajate aruteluforumid.

1.3.1. Komitee tervitab ettepanekut, mille komisjon esitas energialiitu käsitlevas teatises energiataristu foorumi loomise kohta. Selle foorumi raames tuleks kodanikuühiskonnale anda oluline koht, et tagada:

- süstemaatilise tagasiside ja kohalike heade tavade arengu tagamine;
- kohalike eeskirjade üle peetavate arutelude edendamine ja investeringute suunamine tõhusatesse mudelitesse;
- erinevate energiaalaste probleemide tunnistamise ja neile pühendumise edendamine.

1.4. Komitee teeb ettepaneku luua „Euroopa energia säästukonto”. Säästukonto võiks avada iga Euroopa kodanik ning see tagaks ELi aastastest inflatsioonimäärast pisut kõrgema tulu. Koondatud vahendeid kasutatakse ainult Euroopa energiaprojektide rahastamiseks ja see täiendaks avaliku ja erasektori (ettevõtete) rahastamist.

2. Sissejuhatus

2.1. Lähiaastatel saab energiavõrkude arendamisest Euroopa jaoks elulise tähtsusega ülesanne. Energiavõrkude laiendamine ja tugevdamine on vältimatu tingimus edukaks energiaalaseks üleminekuks, mis on hädavajalik kliimamuutuste vastu võitlemisel, Euroopa konkurentsivõime ja majandusliku atraktiivsuse ning tarbijate energiavarustuse kindluse tagamisel.

2.2. Sellele arengule, mis nõuab sadade miljardite eurode investeerimist, pandi alus Euroopa Komisjoni programmis tööhõivet ja töökohtade loomist soodustava majanduskasvu elavdamise kohta. Investeeringud peavad käima käsikäes nende arukate võrkude (nii ülekande- kui ka jaotusvõrkude) laialdase kasutamise, mis on kujunemas suureks turuks. Kasutusele tuleb võtta täiendavad innovaatilised rahastamisallikad, sealhulgas, miks ka mitte, kogukonna rahastatavate projektide kaudu.

2.3. Tõeline Euroopa energiataristu poliitika nõuab uuendustegevuse võtmevaldkondade väljatöötamist, et suurendada Euroopa konkurentsivõimet ülemaailmses konkurentsisis.

2.4. Energiavõrkude prioriseerimine oleks esikohal laiema/üleeuroopalise energiaalase koostöö ja integratsiooni raames, mis näib olevat muutunud tungivaks vajaduseks ja mida on põhjalikult analüüsitud komitee varasemates, eelkõige Euroopa energiaühendust käsitlevates arvamustes. Just see eesmärk on uue komisjoni ettepanekul energialiidu kohta, mida asub juhtima asepresident Maroš Šefčovič.

2.5. Sarnaselt komitee prioriteetidega seab energialiit eesmärgiks edendada asjakohaselt dialoogi ja koostööd, mis on ainus viis kulude vähendamiseks, suurendada tõhusust ning vastata kodanike ja ettevõtjate vajadustele.

3. Euroopa gaasitaristu ees seisvad ülesanded

3.1. Olukord Ukrainas suurendas 2014. aastal taas Euroopa hirmutunnet maagaasiga varustatuse pärast. Kuna Põhjameres ja Madalmaades leiduvad gaasivarud vähenevad, on praegu tähtsaks teemaks impordi mitmekesistamine, aga ka Euroopa suutlikkus tulla toime võimalike tarnehäiretega. See tähendab, et lähiaastatel tuleb käivitada või viia lõpule mitmeid projekte, mis on seotud piiriüleste torujuhtmete, vajaduse korral vastassuunavoogusid võimaldavate kompressorite või veeldatud maagaasi terminalidega. Samal ajal on vaja ELi-sisest taristut, et hõlbustada siseturu integratsiooni ja vältida tarnimise kitsaskohtadest tulenevaid hinnaerinevusi.

3.2. Lisaks sellele pöörab energiaalane üleminek mitmes mõttes pea peale gaasiettevõtjate väljavaated, saates erinevaid, mõnikord lausa vastuolulisi signaale. Nimelt teenivad gaasitaristusse tehtud investeeringud end tagasi alles mitme aastakümnega. Soov vähendada energiatarbimist või minna süsinikupõhiste energiaallikate kasutamise asemel üle taastuvenergiaallikate kasutamisele ei innusta kõnealuses kontekstis tegema selliseid investeeringuid. Kuna ei osatud ette näha kildagaasitööstuse arengut USAs ega seega ka mitte Ameerika kivisöe impordi, on ülemäärast investeeritud koostootmisjaamade elektritootmisvõimusesse, mis algselt pidid tasakaalustama katkendlikku tootmist. Energiaalase üleminekuga kaasneb siiski ka biogaasi tootmise arendamine, mis nõuab energiavõrkude teatavat kohandamist, et võtta arvesse kogumisprobleeme ja tootmisallikate hajutatust.

3.3. Arvestades nõutavate investeeringute suurt mahtu, mis ulatub Euroopa Komisjoni hinnangul 2020. aastaks 70 miljardi euron ja Euroopa maagaasi ülekandesüsteemi haldurite võrgustiku hinnangul 90 miljardi euron, peab Euroopa energiastrateegia maagaasi valdkonnas olema selge ja mõistetav.

4. Elektrivõrgud ja energiaalane üleminek

4.1. Elektrienergia ülekande- ja jaotusvõrgud on Euroopa elektrisüsteemi selgroog ja keske tähtsusega tegur energiaalasel üleminekul. Neid tuleb kohandada uute meetoditega energia tootmiseks hajutatud ja vahelduva iseloomuga taastuvenergiaallikatest, samuti tarbijate uute vajadustega, et tagada tasakaal elektrienergia pakkumise ja nõudluse vahel. Esimesed kõrgepinge- ja ülikõrgepingeliinid ehitati välja tsentraliseeritud tootmisjaamade jaoks kõigepealt soojusenergia, siis hüdroenergia ja seejärel paljudes riikides tuumaenergia tootmiseks. 1950ndatest aastatest alates väga kiiresti kasvanud tarbimisvajadused linna- ja tööstuspiirkondades sundisid rajama uusi liine. Praegu on kogu Euroopa kaetud taastuvenergiaallikatest toodetud mahukate energiavoogudega, mis ületavad riigipiire ja suurendavad veelgi vajadust piirkondadevahelise solidaarsuse järele.

4.2. ELi 2020. ja 2050. aasta eesmärgid kliima ja keskkonna, energiavarustuse kindluse ja konkurentsivõime valdkonnas on hoogustanud investeerimist detsentraliseeritud energiatootmisse taastuvatest energiaallikatest. Prantsusmaal ja Saksamaal, aga ka Hispaanias ja Itaalias on 95 % sellistest tootmisrajatistest juba ühendatud (nii madal- kui ka keskpinge) elektrijaotusvõrku. Detsentraliseeritud energiatootmine toimub siiski ebakorrapäraselt, sõltudes päikesest ja tuulest. Seetõttu on oodata elektritarbijate rolli ja ülesannete radikaalseid muutusi. Varem esines jaotusvõrgus vaid üksikuid kitsaskohti ning lõpptarbijale tarniti „ülevalt-alla” loogika põhjal tsentraliseeritud toodetud ning jaotusvõrgu (kõrge- ja ülikõrgepingevõrgu) kaudu edastatud elektrienergiat. Edaspidi võrgu haldamine muutub. Detsentraliseeritud taastuvatest energiaallikatest toodetud energia üha suurenev osakaal, elektriautode laadimine ning selliste klientide kasv osatähtsus, kellel on õigus osaleda aktiivselt koormuse reguleerimise turul, muudavad energiatarnijate ülesandeid ja vastutust, samuti jaotus- ja ülekandevõrkude suhet. Seega on jaotusvõrgud tulevikus üha tihedamalt omavahel ühendatud ja üha keerukamad, hõlmates üha arvukamaid tootmisallikaid ja ühendades üha mitmekesisemaid ja pidevalt muutuvaid tarbimismustreid; elektrivoo suunda on võimalik ka vastupidiseks muuta, st jaotusvõrgust ülekandevõrku, juhul kui kohalik tootmine ületab oluliselt tarbimist. Üldiselt võib eeldada, et praegu elektri ülekandevõrke häirivad probleemid, eelkõige ülekõormuse juhtimisel, võivad peagi mõjutada jaotusvõrguettevõtjate igapäevast tegevust.

Suurenev paindlikkus elektrienergia tootmisel

4.3. See energiaalane üleminek, millega on algust teinud kõik Euroopa riigid, toob endaga kaasa muutused tootmisjaamade paiknemises: uued tootmiskohad, mis on tavapärase tootmisjaamadega võrreldes rohkem hajutatud, ei kattu varasematega. Tuule- ja päikeseenergia tootmine toimub harilikult peamistest tarbimiskeskustest eemal. Näiteks Saksamaal on Põhjamere ja Läänemerele toodetud tuuleenergia transport lõunas asuvatesse tarbimiskeskustesse suur probleem. Kuna praegu puuduvad piisavad ülekandevõimsused, tuleb taastuenergia tootmist mõnikord piirata, mis tähendab materjali ja rahaliste vahendite raiskamist. Seetõttu tuleb kõnealust võrku viivitamatult kohandada, et võimaldada uute tootmisallikate kasutamist. Liikmesriikide energiapoliitika raames tuleks näiteks seoses taastuenergia kasutuselevõtu kiiruse ja ulatusega võtta arvesse ka mõju teiste liikmesriikide energiasüsteemidele.

4.4. Lisaks uute vahelduvate energiaallikate võrguühendusega seotud küsimustele (vastupidiselt seni valdavalt kontrollitud tootmisele) toob nende tormiline areng endaga asjaomaste osalejate jaoks kaasa elektrisüsteemide juhtimise küsimuse ning sunnib leidma uusi juhtimisvahendeid.

4.5. Kui elektrienergia salvestamine on täielikult käivitunud, pakub see väga hea lahenduse taastuenergia ebakorrapärasest tootmisest ja (igapäevaselt või hooajaliselt) varieeruvast tarbimisest silmas pidades. Asjaomane tehnoloogia on praegu siiski piiratud ja seda kasutatakse peamiselt pumphüdrojaamades. Selline tehnoloogia on tõepoolest äraproovitud, olles kasutusel ligikaudu 80 aastat, kuid piiratud tootmisjaamade nappuse ja nende keskkonnamõju tõttu. Lisaks sellele on tegemist suurte rajatistega, mis nõuavad elektrienergia edastamist mõlemas suunas: pumpamine ja tootmine. Ideaalne oleks hajutatud salvestamine.

4.5.1. Leidub erinevaid võimalusi, sh näiteks energia salvestamine vesiniku kujul, kuid ükski neist võimalustest ei taga suuremahulist tööstuslikku rakendust vähemalt järgmise kümne aasta jooksul.

4.6. Kuna praegu puuduvad piisavad detsentraliseeritud salvestamisvõimsused, mis oleksid tõhusad, tulusad ja keskkonnasõbralikud, ning isegi kui saab kombineerida erinevaid omatarbimisega seonduvaid võimalusi, on uute taastuenergiaallikate kasutuselevõtu ja taaskasutamise puhul parimaks lahenduseks energiavoogude asjakohane juhtimine. Just seda võimaldab piisavalt hästi ühendatud ja vastupanuvõimeline energiavõrk piirkondlikul, riiklikul ja Euroopa tasandil. Tänu tootmisvõimsuste ühtekoondamisele võrkudevaheliste ühenduste kaudu pakub energiavõrkude süsteem märkimisväärt kokkuhoidu, tagades samal ajal elektrivarustuse kogu Euroopa Liidus.

4.7. See vahendite kokkuhoid ei tulene ainult võrgu suuruselt, vaid on tingitud ka erinevate sotsiaalsete, kultuuriliste ja geograafiliste tegurite ning ilmastikutingimuste koosmõjust ja isegi tootmismeetodite erinevusest. Näiteks võib tuua Euroopa energiavõrkude omavahelise ühendamise. Esiteks on õhtuse tarbimise tippnunid erinevad tingituna naaberriikide elustiili ja harjumuste erinevusest. Belgias, Saksamaal, Prantsusmaal ja Hispaanias või Rumeenias, Bulgaarias, Kreekas ja Poolas ei sööda õhtust samal ajal. Teiseks mõjutavad Euroopa riikide elektrisüsteemide suuremal või vähemal määral teatud tegurid. Prantsusmaal suureneb nõudlus külmade ilmade korral: tarbimise tippnunid on eriti külmadel talveõhtutel kella seitsme paiku. Samas sõltub Saksamaa eelkõige tuuleenergia tootmisest, Hispaanias seevastu saabub tarbimise tippkoormus suvel keskpäeval kella ühe paiku seoses kliimaseadmete kasutamisega.

4.8. Tootmisvõimsuste koondamine võrkudevaheliste ühenduste kaudu võimaldab liikmesriikidel jagada nende teguritega seonduvaid riske ning vähendada selliselt vajadust tootmisvõimsuste järele.

4.9. Elektriülekandevõrgud võimaldavad oluliselt suurendada taastuvate energiaallikate varusid ning hallata paremini nende vahelduvast olemusest tulenevaid piiranguid. Kõnealusel võrgud vähendavad vajadust kasutada reservvõimsust, mis väga sageli pärineb fossiilkütusel (süsi, gaas, kütteõli) töötavatest elektrijaamadest, mis paiskavad õhku suurtes kogustes kasvuhoonetega. Ülekande- ja jaotusvõrgud tagavad ajutise kohaliku ületoodangu (nt elamurajoonis lõunaajal toodetud suure päikeseenergia koguse) edastamise tarbimispiirkondadesse. Need võimaldavad katta ka samade elanike vajadused öösel ja pilvistel päevadel.

Vajadus energiatarbimise reguleerimise järele

4.10. Hästi hallatud ja tootmise uutele geograafilistele tingimustele kohandatud taristul rajanev Euroopa võrk on seega esmatähtis vahend energiaalase ülemineku jaoks. Kuid see on ainult üks aspekt.

4.11. Täielikult juhitavad tootmismeetodid, mida tööstusriikides kasutati kuni 1990. aastate alguseni, näiteks hüdro- ja tuumaenergia tootmine, viisid järelduseni, et tootmine tuleb kohandada tarbimisele (pakkumine ja nõudlus) ja mitte vastupidi. Võrguoperaator pidi kohandama tootmise ja tarnimise tarbimise kõikumistele, et tagada pidev tasakaal elektrienergia tootmise ja tarbimise vahel.

4.12. Kuid olukord on pöördumatult muutunud. Elektrienergia uute kasutusvaldkondade areng (kliimaseadmete laialdane levik, elektrooniliste seadmete, mobiiltelefonide ja muude rakenduste jne plahvatuslik kasv) ja elektrienergia kasutamise seonduvad muutused, eelkõige transpordisektoris (elektrisõidukid), nõuavad praeguse tarbimise korraldamist nii, et vältida tootmisjaamade ja elektrivõrkude ülekoormamist ning liiga suuri investeeringuid.

4.13. Arvesse tuleb võtta tarbimise tippunde, mis seonduvad suurte erinevustega ilmastikutingimustes. Riikides, kus kasutatakse elektrikutet, langevad tarbimise tippunnid ekstreemsete ilmastikuoludega perioodidele. Prantsusmaal ületas tarbimine 2012. aasta veebruari lõpus 102 GW, mis tähendab 30 % kasvu kümme aastat varasemaga võrreldes. Üha sagedasemad kuumalained ja kliimaseadmete üha laialdasem kasutamine põhjustavad juba tarbimise tippkoormust. See võib tekitada tootmisprobleeme. Näiteks Lääne-Euroopas kattub energiatarbimise tippkoormus talviste külmaperioodide ja suviste kuumaperioodidega, st kõrgrõhuperioodidega, mida iseloomustab eelkõige tuulepuudus. See ei ole oluline juhul, kui tuulest toodetud elektrienergia moodustab ainult mõne protsendi kogutoodangust, kuid selle energiaallika osatähtsuse praegune kasv muudab olukorda.

4.14. Nõudlusreageering on üks kasulik viis nõudluse juhtimiseks, võimaldades tasandada tarbimise tippkoormust ja üldisemalt ühtlustada koormuskõverat. See tähendab teatud rajatise või kasutajarühma tegeliku tarbimise vähendamist teatud ajahetkel. Elurajoonides toimub vähendamine hajutatult, tööstusalade puhul võib see toimuda muul viisil. Tarbimise hilisemaks nihutamise mõju tuleb samuti arvesse võtta.

4.15. Üks vahend on tarbimise reguleerimine, teisteks on arukate võrkude arendamine (vähem investeeringuid) ning energia tootmise ja salvestamise viisid. Võrgu haldajad peavad siinkohal aktiivselt osalema ja andma oma panuse uute tarbimise reguleerimise viiside juurutamisse. Mitte üksnes tehnoloogia, vaid ka tegelikud turumehhanismid võimaldavad tarbijate järkjärgulist muutumist tootvateks tarbijateks (nn *prosumer*). Tootvad tarbijad kehtestavad end üha enam ning (ülekande- ja jaotusvõrgu) haldajatel on keskne roll. Prantsusmaal näiteks on tänu riigihangetele praegu võimalik nõudlusreageeringu ulatust oluliselt suurendada alates nende kasutuselevõtust 2010. aastal: 100 MW-lt süsteemi käivitamisel 700 MW-le 2013. aasta lõpus. Ka siin on palju küsimusi, mida ettevõtjad, kohalikud omavalitsused, asjaomase sektori töötajad ja tarbijate ühendused peavad omavahel analüüsima.

4.16. Uued turumehhanismid, mida lähiaastatel hakatakse juurutama, näiteks võimsusmehhanism, peaksid seda suundumust keskpikas ja pikas perspektiivis toetama ning seega suurendama elektrinõudluse paindlikkust.

5. Majanduslikust ja sotsiaalsest optimeerimisest keskkonnaalase optimeerimiseni

5.1. Tootmisvõimsuste ühine kasutamine ja optimeerimine ühest küljest ning tarbimise suurendamine ja paindlikkus teisest küljest viitavad koos elektrienergia ülekande- ja jaotusvõrgu põhiülesandele – piirkondlikule solidaarsusele. Ülekandevõrk võimaldab omavahel tasakaalustada piirkondlikke või isegi riiklikke erinevusi, erinevaid tootmisvõimsusi ning mitmesuguseid ja ebakorrapäraseid tarbimisharjumusi. Lisaks paindlikkusele, mida energia ülekandevõrk tootmises ja tarbimises võimaldab, on ta samas ka elektrisüsteemi keskkonnaalase optimeerimise vahend.

5.2. Elektrienergia voogude juhtimisel võetakse arvesse tehnilisi piiranguid ning erinevate energiatootmisallikate majanduslikku ja sotsiaalset „hierarhiat”. Esmajärjekorras kasutatakse nn vältimatut energiat, mis oleks asjatult toodetud, kui seda kohe ei tarbita (näiteks tuule- ja päikeseenergia), seejärel jõevoolu kasutava hüdroelektrijaama energiat ja lõpuks tuumaenergiat, mille piirkulu on väike. Alles seejärel võetakse kasutusele fossiilkütused: kivisüsi, gaas ja kütteõli, sõltuvalt kütuse hinnast. Veehoidlaga hüdroelektrijaamad on tugevalt „reguleeriv” roll teiste energiaallikate jaoks nii nagu muudel paindlikel tavapärastel tootmisrajatistel (nt gaasikütel elektrijaamad).

5.3. Nii tagatakse teoreetiliselt erinevate tootmisallikate optimaalne ja majanduslik kasutamine. Kuid arvestada tuleb arvukate näitajatega, mis tekitavad energiasüsteemis pingeid, samuti võib taastuvenergiate üha suurenev osakaal suurendada veelgi süsteemi tasakaalustamatust.

5.4. Lisaks taastuvate energiaallikate elektrisüsteemi ühendamise puhttehnilisele aspektile tekitab nende arendamine, eelkõige rahaliste toetusmehhanismide seisukohast, küsimuse nende ühendatavuse kohta tavapäraste turumehhanismidega.

5.5. See sõltub eelkõige kontekstist. Soojatootmissüsteemid, eelkõige kui koostootmisel kasutatakse ka gaasi, ei ole kasumlikud soikunud tarbimise – mida võib ühiskonna jaoks pidada positiivseks – ning kivisöe ja CO₂ hindade languse tõttu Euroopas. Kõnealus kontekstis võib taastuvenergia võrku integreerimine põhjustada klassikaliste turusüsteemide tasakaalustamatust. Hulgimüügiturgudel võis mitmel korral täheldada negatiivseid hindu ning selline paradoksaalne olukord võib teatud Euroopa riikides kesta mitusada tundi aastas. Viimastel aastatel on suletud ebatusvaid gaasitsükliga koostootmisjaamu kogutootmisvõimsusega üle 70 000 MW ning see on toonud kaasa mitmesuguseid tehnilisi, sotsiaalseid ja majanduslikke tagajärgi, mis annab tunnistust kooskõlastuse puudumisest Euroopa uue energiamudeli kujundamise ja energia siseturu tingimuste vahel.

5.6. Arvukate eelkõige gaasikütel töötavate soojuselektrijaamade sulgemine kõikjal Euroopas võib tekitada probleeme. Sotsiaalsetele probleemidele lisaks võivad praegused ohutusvarud, mis võimaldasid näiteks toime tulla 2012. aasta külmalainega Euroopas, väheneda ajavahemikus 2014–2018 veelgi, langedes märkimisväärselt 2015. ja 2016. aastal. Mitmete ettevõtete analüüsitud erinevad stsenaariumid näitavad, et 2012. aasta veebruari külmalaine kordumisel samade ilmastikutingimustega (tuul, päike, temperatuur) ei ole 2016. aastal enam võimalik täita teatud liikmesriikides kehtestatud energiavarustuse kindluse kriteeriumit, st keskmiselt kolm tundi kestvat elektrikatkestust.

5.7. Energiaturul on praegu probleeme tulemuslike pikaajaliste signaalide saatmisega, mis on vältimatud selleks, et innustada vajalikke investeeringuid ning tagada Euroopa energia- ja kliimaeesmärkide saavutamine. Nii Euroopa Liidus kui ka paljudes naaberriikides tuleb energiavarustuse kindluse tagamiseks viivitamatult välja töötada uus mudel, mis soodustaks arukatel võrkudel rajanevate uute tehnoloogiliste ja tööstuslike võimaluste esilekerkimist ning võimaldaks ümber mõtestada energiasüsteemide majandusliku külje tervikuna, et viia see kooskõlla erinevate eesmärkidega, mis on seatud 2030. aastaks ja sellele järgnevaiks perioodiks.

Brüssel, 18. märts 2015

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Säästva arengu ja kodanikuühiskonna kaasamise roll ELi individuaalsetes investeerimislepingutes kolmandate riikidega”

(2015/C 268/04)

Raportöör: Jonathan PEEL

10. juulil 2014 toimunud täiskogu istungjärgul otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Säästva arengu ja kodanikuühiskonna kaasamise roll ELi individuaalsetes investeerimislepingutes kolmandate riikidega”.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav välissuhete seksioon võttis arvamuse vastu 24. veebruaril 2015.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 506. istungjärgul 18.–19. märtsil 2015 (19. märtsi 2015 istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 165, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 8.

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Viimastel aastatel on Euroopa Liit pidanud edukaid läbirääkimisi mitme vabakaubanduslepingu üle, millest igaüks sisaldab eraldi peatükki säästva arengu ja selle rakendamise järelevalveks mõeldud ühise kodanikuühiskonna mehhanismi kohta. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteel on sealjuures oluline roll. Ka praegu peab EL eraldi läbirääkimisi kahe individuaalse investeerimislepingu üle ja neid võib järgneda veelgi. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee peab väga oluliseks, et kõnealused lepingud sisaldaksid ka säästva arengu peatükki koos asjakohase mehhanismiga, mis võimaldab kodanikuühiskonna kaasamist.

1.2. Erinevalt terviklikest vabakaubanduslepingutest toimuvad eraldi individuaalsete investeerimislepingute üle peetavad läbirääkimised mitmesugustel, asjaoludest sõltuvatel põhjustel, kuid nende ulatus on paratamatult piiratum. Nõue lisada lepingutesse eraldi säästva arengu peatükk jääb endiselt kindlaks, kuid kodanikuühiskonna ametlik kaasamine nõuab suuremaid jõupingutusi. Vabakaubanduslepinguga, nagu näiteks Koreaga sõlmitud leping, moodustatakse palju ühiskomiteesid, kuid investeerimislepinguga moodustatakse neid väga vähe.

1.2.1. Seetõttu on vaja suuremat leidlikkust kodanikuühiskonna otsese panuse kaasamiseks. Selle saavutamiseks tuleks rakendada kas olemasolevat dialoogimehhanismi, mida pakub näiteks ELi-Hiina ümarlaud, või ergutada sektoritevahelist dialoogi, kasutades paremini ära sotsiaalpartnerite panust. Igal juhul tuleks komitee kaasata võimalike lahenduste väljatöötamisse.

1.3. Osa ELi rõhuasetusest säästvale arengule tuleneb muidugi ELi üldisest soovist edendada ja tugevdada oma ühiseid töekspidamisi seoses demokraatia, õigusrüügi, inimõiguste, läbipaistvuse ja prognoositavusega, eeskätt sellistes keskse tähtsusega valdkondades nagu intellektuaalomandi õigused.

1.3.1. Selle keskmes seisab keskkonnakaitse, võitlus kliimamuutustega, inimväärse töö, tervise ja tööohutuse edendamine ning lai ring küsimusi, mida käsitletakse nii Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) konventsioonides kui ka peamistes keskkonnaalastes konventsioonides. Komitee on veendunud, et käes on aeg panna rõhk kõnealuste lepingute tegelikule rakendamisele koostöö kaudu, mis hõlmab suutlikkuse suurendamist nii inimressursside kui ka tehnosiirde valdkonnas.

1.3.2. Oktoobris 2014 toimunud AKV-ELi 27. kohtumise ühisdeklaratsioonis⁽¹⁾ tuuakse selgelt välja komitee peamised põhimõtted ja mured, mida kõnealusel juhul jagavad ka kodanikuühiskonnad väljastpoolt ELi. Selle kokkuvõttes rõhutatakse nii säästva arengu kui ka käesoleva aasta säästva arengu eesmärkide lõpliku vormistamise olulisust, samuti vajadust kaasata seesuguste läbirääkimiste igas etapis kodanikuühiskonda (või valitsusväliseid sidusrühmi). Kõnealusel juhul puudutab see küll majanduspartnerluslepinguid, ent kehtib samavõrra ka investeerimispartnerluste puhul.

⁽¹⁾ ACP EU Meeting_Oct 2014_Final Declaration-EN (2).

1.4. Komitee rõhutab, et iga investeerimisleping, mille EL sõlmib, peab olema täielikus sünergias ÜRO avatud tööühma tegevusega, kes vormistab lõplikult ulatusliku 17 säästva arengu eesmärgist koosneva kogumi, mis on ettevalmistus ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste Pariisi konverentsiks (UNFCCC COP 15), samuti praeguste mitmepoolsete läbirääkimistega keskkonnasäästlike (nn roheliste) kaupade tariifide alandamiseks.

1.4.1. Komitee on varem märkinud, et vaja on paremat arusaamist sellest, kuidas säästva arengu kolm mõõdet vastastikku mõjuvad, „et leida õiglased, mõistlikud ja tõhusad lahendused“⁽²⁾. Siiski peab ELi praegu Hiinaga peetavates investeerimisläbirääkimistes olema keskne roll jätkusuutlikkusel, eeskätt seepärast, et komitee andmetel on Hiinas suur nõudlus keskkonnasäästlike ja jätkusuutlike investeeringute järele ELi oskusteabe ja tehnoloogia impordi kaudu.

1.5. Komitee märgib kahetsusega, et ülemaailmne investeerimistase on alates 2000. aastast vähemalt 5 % langenud.

1.6. Samuti märgib komitee, arvestades eriti ÜRO Kaubandus- ja Arengukonverentsi (UNCTAD)⁽³⁾ hinnangut, et kogu selle aja jooksul, milleks säästva arengu eesmärgid on püstitatud, on investeeringuteks vaja umbes 7 triljonit USA dollarit ja et vähemalt kolmandik sellest peab tulema erasektorist. Erasektori roll on iga investeerimislepingu peamine tegur. Investeeringute kaitse on väga oluline küsimus, kuid komitee käsitleb seda eraldi arvamuses. Komitee kinnitab siiski veel kord, et Euroopa Liidu ja teiste riikide õigus reguleerida ja järgida õiguspäraseid avaliku poliitika eesmarke (sh tervis, ohutus ja keskkond) on ülimuslik.

1.6.1. Komitee soovib tungivalt, et Euroopa Komisjon pööraks investeerimis- ja muudes küsimustes erilist tähelepanu VKEde ja rohkem spetsialiseerunud ettevõtjate toetamisele. Need ettevõtjad on peamised innovatsiooni edendajad, mis on jätkusuutlikkuse hoidmiseks ja arendamiseks eriti oluline. Nad moodustavad 99 % ELi majandusstruktuurist ja annavad 70–80 % töökohti.

1.6.2. Iga investeerimisleping peab hõlmama riigihankeid ning avaliku ja erasektori partnerlusi, kus valitsused töötavad kõrvuti erasektoriga. Komitee avaliku ja erasektori partnerluse teemalist poliitikat käsitleti 21. oktoobril 2010 avaldatud arvamuses ECO/272. Kuigi arvamuses üldiselt toetati avaliku ja erasektori partnerlust, juhti selles tähelepanu ka teatud mureküsimustele, mis on praeguseni väga aktuaalsed. Komitee on ka varem märkinud, et avaliku ja erasektori partnerlused „võiksid kujuneda arengustrateegiate elluviimise esmatahtsaks vahendiks, eeldusel et eelnevalt on tagatud sidusrühmade sobiv tasakaal ja nõuetekohane teabevahetus nende vahel“⁽⁴⁾. Seepärast tuleb iga investeerimislepinguga tagada võimalus avaliku sektori investeeringuteks ning avaliku ja erasektori partnerluseks. Mõlemad peavad tagama jätkusuutlikkuse eesmärkide täitmise.

1.6.3. Komitee soovib samuti, et iga sõlmitava investeerimislepingu säästva arengu peatükk peab hõlmama ka ettevõtja sotsiaalse vastutuse rolli, sh viidet sotsiaalselt vastutustundlikule investeerimisele, nagu ÜRO vastutustundliku investeerimise põhimõtted⁽⁵⁾. Selleks peaks leping innustama era- ja avaliku sektori finantsasutusi deklareerima vabatahtlikult, et nad arvestavad oma analüüsidest ja vastutustundliku investeerimise otsustes keskkonna-, sotsiaal- ja haldusmõju puudutava teabega, st ESG kriteeriumidega. Komitee märgib, et ettevõtja sotsiaalset vastutust käsitlevat komisjoni uut teatist oodatakse 2015. aasta alguses, kuid on väga oluline, et läbirääkimiste mõlemad pooled tunnustaksid vastastikku täielikult laiemaid rahvusvahelisi suuniseid. Nende hulka kuuluvad OECD suunised hargmaistele ettevõtetele⁽⁶⁾ ning ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtted, mille rakendusprotsess on praegu käimas. Komitee rõhutab, et mis tahes meetmed ELi või rahvusvahelisel tasandil ei tohiks olla nendega vastuolus ega ohustada neid.

⁽²⁾ ELT C 271, 19.9.2013, lk 144.

⁽³⁾ UNCTAD WiFi pressiteade, Genf, 14. oktoober 2014.

⁽⁴⁾ ELT C 67, 6.3.2014, lk 1.

⁽⁵⁾ Neid küsimusi käsitletakse lähiajal põhjalikumalt komitee teabearuandes.

⁽⁶⁾ OECD suunised hargmaistele ettevõtetele, 2011.

2. Taust

2.1. Lissaboni lepinguga lisati investeeringud ELi pädevusse liidu ühise kaubanduspoliitika osana, tehes ELi ülesandeks aidata kaasa „rahvusvahelises kaubanduses ja välismaiste otseinvesteeringute suhtes kehtivate piirangute järkjärgulisele kaotamisele”⁽⁷⁾. Lepingus nõutakse samuti, et kaubanduse, investeerimise, arengu ja laienemise kõik asjaomased aspektid integreeritaks tugevamalt ja et nendest teavitataks vastastikku, eelkõige palju tihedama koostöö tagamiseks.

2.2. Sel ajal avaldas komisjon oma teatise „Euroopa kõikehõlmava rahvusvahelise investeerimispoliitika poole”⁽⁸⁾. Teatistes kirjeldati Euroopa Kohtu otsustele tuginedes välismaiseid otseinvesteeringuid järgmiselt: investeeringud, mis „üldiselt hõlmavad [...] välismaiseid investeeringuid, mille eesmärk on sõlmida püsivad otsesidemed ettevõtjatega, kelle käsutusse kapital majandustegevuseks antakse”, või „ühes riigis asuvalt investorilt teises riigis asuvasse ettevõttesse liikuv kapital”.

2.2.1. Oma vastuses⁽⁹⁾ märkis komitee: „Eelkõige tervitab komitee [...] kinnitust, et ELi kaubandus- ja investeerimispoliitika „peab sobima kokku” ja olema kooskõlas liidu majandus- ja muu poliitikaga, sh „keskkonnakaitse, inimväärse töö, tööohutuse ja töötervishoiu” ning arengupoliitikaga”.

2.3. Suundumus ELi välispoliitika iga aspekti tihedama integreerimise poole ei pärine aga sellest ajast. Oma 2006. aasta teatistes „Gloaalne Euroopa”, mis anti välja siis, kui WTO Doha arengukava läbirääkimised olid tegelikult seiskunud, märkis komisjon, et oluline on tagada kaubavahetuse avatusest tulenevate hüvede jõudmine kodanikeni. Taotledes sotsiaalset õiglust ja ühtekuuluvust kodus, peame samal ajal püüdma propageerida oma väärtusi, sealhulgas nii sotsiaalseid kui ka keskkonnaalaseid standardeid ja kultuurilist mitmekesisust, üle kogu maailma”⁽¹⁰⁾. Oma vastuses sellele teatisele nõudis komitee omakorda igasse järgmisse vabakaubanduslepingusse säästva arengu peatüki lisamist koos kodanikuühiskonnale aktiivse järelevalve rolli andmisega⁽¹¹⁾.

2.4. Sellest ajast alates on sõlmitud märkimisväärne arv ELi kaubanduslepinguid, milles säästva arengu peatükk on olulisel kohal. Alustades ELi ja Korea Vabariigi 2010. aasta lepingust, mis oli esimene ELi sõlmitud vabakaubandusleping mitme aasta jooksul, on sellised lepingud sisaldanud ka ühise kodanikuühiskonna mehhanismi loomist, et kontrollida eelnimetatud säästva arengu peatüki rakendamist, ja need mehhanismid hakkavad nüüd mõju avaldama. ELi ja Korea kodanikuühiskonna foorum on kohtunud korrapäraselt, samuti on tööd alustanud nõuandeorganid, mis hõlmavad ELi ja Kesk-Ameerika riikide vahelist vabakaubanduslepingut, ELi ja Colombia/Peruu vahelist vabakaubanduslepingut ja CARIFORUMi riikide vahelist majanduspartnerluslepingut.

2.5. Hiljuti allkirjastatud, kuid mitte veel jõustunud põhjalikes ja laiaulatuslikes vabakaubanduslepingutes Ukraina, Gruusia ja Moldovaga on olemas samalaadsed mehhanismid nagu ka ELi ja Kanada (laiaulatuslikus majandus- ja kaubanduslepingus) ning ELi ja Singapuri lepingutes ning selliste mehhanismide lisamist võib peatselt oodata ka ELi teiste, veel pooleli olevate kaubandusläbirääkimiste tulemusena.

2.6. Investeerimine on omakorda moodustanud nende läbirääkimiste läbirääkimisvolituste olulise osa, mis on käivitatud pärast investeerimise lisamist ELi pädevusse, sh laiaulatuslikud majandus- ja kaubanduslepingud, ja veelgi olulisemana Atlandi-ülese kaubandus- ja investeerimispartnerluse ehk TTIP (kus „I” tähistab investeerimist) läbirääkimistel USAg. Koreaga sõlmitava ja teiste, eespool punktis 2.4 osutatud vabakaubanduslepingute läbirääkimisvolitused lepiti kokku enne investeeringute lisamist ELi pädevusse, kuid investeeringud lisati hiljem Singapuriga peetud läbirääkimiste volitustesse, sest see leping sõlmiti eraldi.

2.7. Eraldiseisva individuaalse investeerimislepingu läbirääkimised käivitati ametlikult ELi-Hiina tippkohtumisel 2013. aasta novembris, millele 2014. aasta märtsis järgnes läbirääkimiste käivitamine samalaadse lepingu üle Myanmariga. Need on ELi esimesed eraldiseisvad investeerimisläbirääkimised, mis ei ole laiema vabakaubanduslepingu osa⁽¹²⁾. See võib anda ka atraktiivse lisavõimaluse, kui ELi vabakaubanduslepingute pikka aega kestnud läbirääkimised näivad olevat täielikult soikunud. Enne Ukraina kriisi olid kaalumisel ka ELi võimalikud eraldiseisvad investeerimisläbirääkimised Venemaaga.

⁽⁷⁾ Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 206.

⁽⁸⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa kõikehõlmava rahvusvahelise investeerimispoliitika poole” (KOM(2010) 343).

⁽⁹⁾ ELT C 318, 29.10.2011, lk 150.

⁽¹⁰⁾ KOM(2006) 567 (lõplik), 4. oktoober 2006, punkti 3.1 alapunkt iii.

⁽¹¹⁾ ELT C 211, 19.8.2008, lk 82.

⁽¹²⁾ On neid, kes sooviksid ELi täieliku vabakaubanduslepingu läbirääkimisi Hiinaga.

2.8. Seepärast vaadeldakse käesolevas arvamuses säästva arengu peatüki võimalikku rolli sellistes individuaalsetes investeerimislepingutes ja kodanikuühiskonna ametliku, aktiivse kaasamise ulatust.

3. Investeerimise muutuv olemus

3.1. Investeerimine (üks 1996. aastal kokku lepitud nn Singapuri küsimusi) pidi algselt olema Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) Dohas käivitatud kaubanduslääbirääkimiste osa, ent jäeti hiljem, 2003. aastal Cancunis toimunud WTO ministrite konverentsil kõrvale. OECD katse panna alus mitmepoolsele investeerimislepingule luhtus 1998. aastal. WTO Uruguay vooru 20 aasta tagune kaubandusalaste investeerimismeetmete (TRIM) leping kehtib üksnes nende meetmete suhtes, mis mõjutavad kaubavahetust, kuid ei hõlma teenuseid või muid olulisi valdkondi, mis on vahepeal edasi arenenud.

3.2. Kaubanduse ja investeerimise eraldamine muutub üha keerukamaks ja vajab integreeritud lähenemisviisi. Välismaised otseinvesteeringud on ELi ülemaailmses äristrateegias kesksel ja järjest olulisemal kohal. Paljude jaoks on võrreldavatest tootmiskuludest sõltuvalt ideaalne tootmiskoht lõppturule võimalikult lähedal, mis on eriti tähtis siis, kui avanevad uued turud, eeskätt tärkava turumajandusega riikides ja teistes areneva majandusega riikides. Teiste jaoks on tähtis kiire suutlikkus viia hankimine ja tootmine ühest riigist teise üle, mis on juba ilmnenu vastuvõetavuse erinevate määrade tõttu biotehnoloogia kasutamises.

3.2.1. Valuutakursside kõikumine ja muutuvad kulud mõjutavad ka tarneahelaid, mis toob kaasa tootmise kõikumised ja lühiajalised liikumised. Suured imporditõkked, mis olid kunagi investeerimist soodustavad, takistavad nüüd tõenäolisemalt ka välismaiseid otseinvesteeringuid.

3.2.2. Ka ülemaailmsed tarne- ja tootmisahelad võivad ulatuda paljudesse riikidesse, näiteks võidakse Euroopa turu jaoks mõeldud mobiiltelefone kokku panna Hiinas, kaasates mujalt Ida-Aasiast imporditud kõrgtehnoloogiat. Enne Hiina WTO liikmeks saamist imporditi need tavaliselt ELi otse. Umbes pool Hiina ekspordist tuleb tõe poolest välisosalusega ettevõtetest, kes on Hiinasse investeerinud – elektroonikatööstuses on see näitaja 65 %.

3.2.3. 2010. aasta teatistes märgiti ka, et „[...] selgus välismaiste otseinvesteeringute ja tööhõivega seotud uuringutest, et välismaiste investeeringute puhul ei ole täheldatud mõõdetavat negatiivset mõju tööhõivele”⁽¹³⁾, kuigi mõõndi, et „kui tööhõivemäär on positiivne, võib negatiivne mõju avalduda siiski mõnes konkreetse sektoris, piirkonnas ja/või olla seotud konkreetse olukorraga”. See mõjutab suurema tõenäosusega madalama kvalifikatsiooniga töötajaid.

3.3. Kaubandus- ja investeerimistavad arenevad väga kiiresti. Näiteks toob internet endaga kaasa radikaalseid muutusi, millega seoses kaupade veebipõhine ostmine, nende eest veebipõhine tasumine ja seejärel saadetise reaalse teekonna veebipõhine jälgimine, veendumaks kauba kohalejõudmises, kasvab hüppeliselt. eBay/PayPal ja nende ekvivalentide (nagu Alibaba) suureneva kasutamise kaasnivad muutused tekitavad kaubanduses ja investeerimises revolutsiooni. Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia ongi juba välismaistes otseinvesteeringutes peamine tegur.

3.3.1. Sellel on tohtu potentsiaal VKEdes ja teiste rohkem spetsialiseerunud ettevõtete jaoks, sest see annab neile ja kohalikele ettevõtjatele juurdepääsu seni kättesaamatutele turgudele, eelkõige kaugemates piirkondades asuvate VKEdes jaoks. See võiks anda olulise tõuke välismaal investeerivate VKEdele, kes loovad töökohti kohapeal. Et VKEd moodustavad 99 % ELi majandusstruktuurist, on peamised innovatsiooni vedajad ja jätkusuutlikkuse hoidmise ja arendamise tegurid ning loovad 70–80 % töökohtadest, kutsub komitee komisjoni üles pöörama investeerimis- ja muudes küsimustes selliste ettevõtjate toetamisele erilist tähelepanu.

⁽¹³⁾ 2010 Impact of EU outward FDI, Copenhagen Economics.

4. Individuaalsed investeerimislepingud

4.1. ELi kahed praegu käimas olevad individuaalsed investeerimisläbirääkimised – Hiina ja Myanmariga – kujunevad väga erinevaks, kuigi komisjoni arusaamise kohaselt on põhivolitused samalaadsed. Hiinaga on kõigil ELi liikmesriikidel (v. a. Lirimaa) sõlmitud individuaalsed kahepoolsed investeerimislepingud, Myanmariga ei ole ühelgi liikmesriigil lepingut. Hiina puhul moodustavad turulepääsu küsimused ka läbirääkimiste põhiosa; Myanmariga ei ole seotud ainult investorite kaitsega. Pärast pikka isolatsiooniperioodi soovib Myanmar valitsus nüüd meelitada ligi ja ergutada välismaiseid investeeeringuid.

4.2. Arengu seisukohast on Hiina ja Myanmar teineteisest nii kaugel kui võimalik. Üks on võimas suurriik, mis on nüüd liidetud maailma kaubandussüsteemi, teine väljub aeglaselt aastakümneid peale surutud ja ise kehtestatud isolatsioonist. Myanmar vajab suutlikkuse suurendamist, Hiina ei vaja. ELi kaubavahetus Myanmariga oli 2013. aastal 533 miljonit eurot, Hiinaga 428 miljardit eurot (teenused 2012. aastal veel lisaks 49,9 miljardit eurot)⁽¹⁴⁾.

4.2.1. 2012. aastal ulatusid ELi investeeeringud Hiinasse siiski ainult 15,5 miljardi euroni (5,3 miljardit eurot 2009. aastal), samal ajal kui Hiina investeeeringud ELi olid kõigest 7,6 miljardit eurot (0,3 miljardit eurot 2009. aastal)⁽¹⁵⁾ – ehk vaid umbes 2,6 % sel aastal ELi tehtud välisinvesteeeringutest. Need arvud on väga väikesed ja seda rõhutab tõsiasi, et võrreldes USAsse tehtavate investeeeringute peaaegu 30 %ga läheb Hiinasse vähem kui 2 % ELi välismaistest otseinvesteeeringutest (kuigi see on umbes 20 % kõigest Hiinasse tehtavatest välismaistest otseinvesteeeringutest). Samas tuleb Hiinast alla 0,7 % välismaiste otseinvesteeeringute kogumahust Euroopa Liitu (võib hõlmata ka kaudseid investeeeringuid Hongkongi kaudu või mujalt), arvestades, et USA osakaal on 21 %.

4.2.2. Iga investeeeringulepingu läbirääkimistel on oma erijooned. Myanmariga on eesmärk kehtestada põhimõtted ja standardid välisinvesteeeringute kavandamiseks ja ergutamiseks. Hiina puhul taotletakse palju kaugemaleulatuvat lepingut. Igal juhul tuleb suur osa järgnevatest investeeeringutest erasektorist või on sellega seotud.

4.3. Investeeeringulepingu nende osapoolte peamine pädevusvaldkond on lihtsustada investeeerimist vajaliku jätkusuutliku taristu pakkumise abil. Valitsused vastutavad taristu tugeva õigusliku aluse tagamise eest kas piirkonna tasandil või tulemuslike, tõhusate energia-, vee- ja transpordivõrkude kindlustamise eest, pannes neile võrkudele tõhusa süsteemse aluse. Energia- ja veevõrgustikud ja -võrgud nõuavad terviklikku väljatöötamist ja nende täielik väljakujundamine võib võtta kümme aastat või rohkem. Ka õiguskeskkonda tuleb pikaajaliselt planeerida. UNCTADi⁽¹⁶⁾ hinnangul tuleb vähemalt kolmandik säästva arengu eesmärkide täitmiseks seatud aja jooksul investeeeringuteks vajaminevast 7 triljonist USA dollarist erasektorist, sealhulgas uute linnade ehitamine ning koolide, haiglate ja teede rajamiseks vajaminevad vahendid.

4.4. Väga oluline on selles valdkonnas avaliku ja erasektori partnerluste soodustamine. Kõik investeeeringulepingud peavad tagama, et õiguskeskkond võimaldab riigihangetesse ning avaliku ja erasektori partnerlustesse tehtavaid välisinvesteeeringuid, mida tagavad pikaajaline prognoositavus ja jätkusuutlikkus. Samuti peavad ettevõtjad pikaajalisi plaane tegema, eriti siis, kui investeeeringuga soovitakse edu saavutada. Läbikukkumine emmal-kummal poolel ei sobi kellelegi. Tugevad valitsus- ja erasektori osalejad peavad arendama välja uue koostoime ja õppima kasutama kaasamise uusi vorme. Selles peaks olema keskne roll ka kodanikuühiskonna panusel, eeskätt sotsiaalpartnerite tasandil.

4.5. Sellest lepingust saadav peamine kasu Hiina jaoks on see, et leping asendab 27 liikmesriigiga sõlmitud kahepoolsed investeeeringulepingud ühe lepinguga ja ajakohastab neid. Pelgalt nende konsolideerimise asemel peab EL (nagu ta on Kanada puhul teinud) seadma eesmärgiks kõrgetasemelise, uue põlvkonna lepingu. Lisaks turulepääsule käsitletakse nendel läbirääkimistel ka mitut laiemat teemat, sealhulgas riigihankeid, konkurentsipoliitikat, riigiettevõtete rolli ja juurdepääsu siiani suletud sektoritele, samuti säästva arenguga seotud küsimusi.

4.5.1. Väga tähtis on see, et ELi ja Hiina investeeeringuleping looksis lisaväärtust. See peaks kaasa tooma tihedama poliitilise dialoogi, samuti kõrgema integratsioonitaseme ja tehnoloogiaalase vahetuse.

⁽¹⁴⁾ Kaubanduse peadirektoraadi arvandmed.

⁽¹⁵⁾ Euroopa Komisjoni arvandmed.

⁽¹⁶⁾ Vt joonealune märkus 3.

4.5.2. Komitee võtab teadmiseks 2012. aastal ELi ja USA vahel kokku lepitud investeerimisühenduste paketi⁽¹⁷⁾. Nendes ühendustes rõhutati sellise „avatud ja stabiilse investeerimiskliima ja -poliitika loomise ja säilitamise otsustavat tähtsust, mis aitab kaasa säästvate majandusarengule ja majanduskasvule, töökohtade loomisele, tootlikkuse suurendamisele, innovatsioonile ning konkurentsivõimele”.

4.6. Selge on aga üldine vajadus säästva arengu peatüki järele ükskõik millises Hiinaga sõlmitavas investeerimislepingus, eeskätt seetõttu, et Hiinas on peamine nõudlus keskkonnasäästlike, jätkusuutlike investeringute järele. Enamik vaatlejaid näeb peamise põhjusena, miks Hiina on sellisest lepingust huvitatud, tema vajadust ELi investeringute ja tehnilise oskusteabe järele olemasolevate linnade laiendamisele kaasaaitamisel, tagades samas maksimaalse jätkusuutlikkuse, ja kogu Hiinas uute, säästvate linnade ehitamisel. Hiina on näinud vigu mitte ainult arenenud riikides, kus kesklinnapiirkonnad on sageli hooletusse jäetud, vaid ka linnade väga kiirest, planeerimata ja kontrollimata kasvust tingitud valglinnastumist eeskätt kiiresti areneva majandusega riikides. Linnastumise kasv Hiinas on olnud hüppeline: juba üle 50 % hiinlastest elab linnades – see on tase, mis oli alles mõne aasta eest mõeldamatu. Näiteks Shenzhenis, mida 40 aastat tagasi olemaski ei olnud, neljakordistus rahvaarv ajavahemikus 2000–2010 enam kui 10 miljoni inimeseni. Hiina on otsustanud vältida mujal tehtud vigu nii palju kui võimalik.

5. Säästva arengu roll investeerimislabirääkimistel

5.1. Komitee avaldab heameelt Euroopa Komisjoni pühendumuse üle säästva arengu osale investeerimislepingutes. Iga konkreetne säästva arengu peatükk toetub esimese seesuguse peatüki põhimõtetele – ELi ja Korea Vabariigi vahelise 2010. aasta vabakaubanduslepingu 13. peatükile⁽¹⁸⁾ –, mida on hiljem edasi arendatud eeskätt Singapuri ja Kanada majanduspartnerluslepingutes (seni ratifitseerimata). Samuti on vaja investeringute konkreetset kohandamist, eelkõige tuleb rõhutada vastutustundlikku investeerimist, suuremat läbipaistvust, energiatõhusust, keskkonnateenuste edendamist ja teisi asjakohaseid tegureid.

5.1.1. Komitee avaldab heameelt nii Euroopa Komisjoni kui ka nõukogu võetud kohustuse üle tagada, et investeerimispoliitika ei läheks vastuollu säästva arengu ühegi eriaspektiga.

5.2. ELi ja Korea Vabariigi lepingu 13. lisas sätestatakse selgelt, et säästva arengu peatüki eesmärkide saavutamiseks teevad pooled koostööd nii arvamuste vahetuses lepingu „positiivse ja negatiivse mõju” üle kui ka „kaubanduse ja säästva arengu sotsiaalsete või keskkonnanäppide eest vastutavatel rahvusvahelistel foorumitel”, mis hõlmavad WTO, ILO, UNEP ja mitmepoolseid keskkonnalepinguid. Lepingu mis tahes ajakohastus peaks sisaldama ka Maailmapanga, FAO ja teiste viimaseid asjakohaseid algatusi.

5.2.1. Lepingu artiklis 13.4 sätestatakse selgelt, et hõlmatud on peamised sotsiaalsed konventsioonid (mitmepoolsed tööstandardid ja -lepingud), ning artikli 13.5 kohaselt mitmepoolsed keskkonnalepingud. Artiklis 13.6 viidatakse konkreetsetel välismaistele otseinvesteringutele kauplemiseks „keskkonnakaupade ja -teenustega, sealhulgas keskkonnatehnoloogiate, säästva taastuvenergia, energiatõhusate toodete ja teenuste ning ökomärgisega toodetega”.

5.2.2. Samuti on suure tähtsusega artikkel 13.7 õigusnormide nõrgendamise või vähendamise vältimise kohta investeringute soodustamise eesmärgil ja artikkel 13.9, milles käsitletakse läbipaistvust.

5.2.3. Olgugi et iga labirääkimiste tulemusel sõlmitud leping avaldab oma konkreetset mõju, on hõlpsasti äratuntav ja vastuvõetavas vormis ühtne lähenemisviis väga oluline.

5.2.4. Ametlik säästva arengu dialoogimehhanism on Korea lepingus (milles see on sätestatud 13. peatükis/13. lisas) sama oluline kui täielikus vabakaubanduslepingus. Myanmaris puhul kujuneb otsustavaks suutlikkus arutleda ILO konventsioonide rakendamise üle: ajavahemikul 1997–2013 peatati Myanmaris osalemine ELi üldises soodustuste süsteemis ja kavas „Kõik peale relvade” sunniviisilist tööd käsitleva ILO konventsiooni põhimõtete rikkumise tõttu.

5.2.5. Hiina puhul peaks säästva arengu peatüki ja konkreetse arutelufoorumi eesmärk olema arendada nii ELi-Hiina olemasolevat tööhõive ja sotsiaalpoliitika dialoogi kui ka ELi-Hiina keskkonnapolitiitika dialoogi, mida on arendatud alates 2005. aastast, kuid viimasel ajal ka 2012. aasta ühisavalduse kaudu, mis käsitleb tugevdatud keskkonnapolitiitika dialoogi ja keskkonnasäästlikku majanduskasvu. See peaks hõlmama õhu- ja veereostust, jäätmeäitlust ja metsandust.

⁽¹⁷⁾ <http://trade.ec.europa.eu/doclib/html/149331.htm>.

⁽¹⁸⁾ ELT L 127, 14.5.2011, lk 62.

5.2.6. Igas säästva arengu peatükis tuleb tähelepanelikult käsitleda erasektori rolli investeerimises. Investori kohustused on peamine tegur, mida tasakaalustab investori kaitse täielikult asjakohane vorm. Investorite kohustusi seoses säästva arengu nõuetega, sh sotsiaalselt vastutustundlik investeerimine, tuleb täielikult arvesse võtta, sest need aitavad toetada ja säilitada nende üldist konkurentsivõimet. Mõnede investorite põhieesmärk on toetada säästvat arengut, kuid teiste jaoks on see kõrvalise tähtsusega. Läbirääkimiste osapooled peavad hõlbustama investeeringuid, ent nad ei saa ette kirjutada, milliseid investeeringuid tuleb teha. Igal juhul on ELi tõhusal investeerimisstrateegial oluline roll ELi konkurentsivõime säilitamisel maailmas toimuvate kiirete majanduslike muutuste ja suhtelise majandusliku mõjujõu oluliste nihete ajal, pidades eriti silmas investeeringuid rohkem spetsialiseerunud ettevõtjate ja VKEdelt kui innovatsiooni peamiselt allikalt.

5.2.7. Koreaga sõlmitud lepingu artikli 13.6 lõikes 2 viidatakse seoses kaubavahetusega õiglasele ja eetilisele kaubandusele ja ka kavadele, „millega kaasneb ettevõtjate sotsiaalne vastutus ja aruandluskohustus”. 13. lisas nähakse neis küsimustes ette ka „teabevahetus ja koostöö”, sealhulgas „rahvusvahelisel kokku lepitud suuniste tõhus rakendamine ja järelevalve”. Komitee soovib tungivalt, et seda käsitlusviisi laiendataks investeerimislepingutesse. Ettevõtja sotsiaalse vastutuse roll on igas investeerimislepingus otsustava tähtsusega.

5.2.8. Selline mehhanism oleks väga väärtuslik ettevõtja sotsiaalse vastutusega seotud küsimustega tegelemisel koostöös meie investeringupartneritega. Selles tuleks rõhutada kultuurilist tundlikkust, läbipaistvuse ja eetilise käsitlusviisi edendamist ning korrupsioonivastast võitlust. Tarbijaeelistuste lisamine toob majanduslikku kasu ja edendab näiteks tõhusamat, puhtamat energiat. Teadlikkuse suurendamine, heade tavade tutvustamine ja konstruktiivne koostöö ettevõtjate ja sidusrühmade vahel on väga oluline, koos sellega ka VKEde suutlikkuse suurendamine, mille kulud on ebaproportsionaalsed. Hiina välisinvesteeringud võivad liiga kergesti luhtuda, sest puudub täielik arusaamine, mida neil nõutakse. Tihedama seose soodustamisest investorite, sotsiaalsete vajaduste ja seetõttu tarbijaeelistuste vahel oleks palju abi kõigile osalejatele.

5.2.9. Euroopa Komisjon määratleb ettevõtja sotsiaalse vastutuse kui „ettevõtja vastutuse tema tegevusega ühiskonnale avalduva mõju eest”. Ettevõtja sotsiaalne vastutus on ettevõtjapõhine, see koosneb vabatahtlikest algatustest, mis ületavad õigusaktides kehtestatud nõudeid. See tähendab innovatsiooni kaudu uue väärtuse loomist. Ettevõtja sotsiaalne vastutus hõlmab majanduslikke, sotsiaalseid ja keskkonnakaalutlusi, konsulteerimist kõigi asjaomaste sidusrühmadega, kuid eelkõige peab iga käsitlusviis olema paindlik ja mitmekesine. See ei mahu ühte mõõtu raamistikesse: igal ettevõtjal on oma eripärane identiteet. Seetõttu erinevad ettevõtja sotsiaalse vastutuse tavad palju, kuid õige kasutamise korral on need väärtuslik vahend ettevõtlusvõimaluste loomiseks ja ettevõtja konkurentsivõime parandamiseks.

5.2.10. Peatselt on oodata komisjoni uut ettevõtja sotsiaalset vastutust käsitlevat teatist. Peamised rahvusvahelised suunised, millele viidatakse, hõlmavad muu hulgas OECD suuniseid hargmaistele ettevõtetele⁽¹⁹⁾ ja ÜRO ettevõtluse ja inimõiguste juhtpõhimõtteid, mille rakendamisprotsess praegu käib. Tähtis on see, et mis tahes meetmed ELi või rahvusvahelisel tasandil ei tohiks olla nendega vastuolus ega neid ohustada. Samuti on oluline tuletada meelde, et kui riikide kohus on inimõigusi kaitsta ja teostada, siis ettevõtjate kohustus on neid austada.

6. Kodanikuühiskonna roll

6.1. Kodanikuühiskonna roll on tuua kokku avalik ja erasektor ning olla pidevalt nii osaleja kui ka järelevalvaja rollis. Ent kodanikuühiskonna vahetu kaasamine, sealhulgas kõigi investeerimislepingute otsene järelevalve nii avaliku sektori kui ka valitsusväliste sidusrühmade aktiivsel osalemisel, nõuab erinevaid riigipõhiseid lahendusi, mis lähtuvad ühiskondliku dialoogi olemasolevatest tasanditest ja ühiskonna eri rühmade vastastikusest kokkuleppest.

6.2. ELi ja Korea lepingus on kahe osapoole vaheliseks dialoogiks mitu mehhanismi. Kodanikuühiskonna foorum annab aru kaubanduse ja säästva arengu komiteele, milles osalevad mõlema osapoole valitsused. Investeerimislepingute puhul on kavandatud ainult üks selline komitee. Alati ei pruugi olla asjakohane tõstatada investeerimisega seotud küsimusi sellel tasandil, eriti kui üks osapool ei soovi muuta seda poliitiliseks või diplomaatiliseks probleemiks. Vajalikuks võib osutada kodanikuühiskonna foorumi uue mehhanismi loomine.

⁽¹⁹⁾ OECD suunised hargmaistele ettevõtetele, 2011.

6.3. Sellistes riikides nagu Hiina või Myanmar on olemas väga erinevad, jäigemad arusaamad kodanikuühiskonnast. Seepärast nõuab ka kodanikuühiskonna organisatsioonide mis tahes kontrolliorganisse kaasamise põhimõte palju rohkem veenmist. Hiina on sõlminud partnerlussidemed mitme Aafrika riigiga, kes keskenduvad investeerimisele üksnes kui äriale, mitte niivõrd kui arenguabile. Olemasolevad konsultatsioonimehhanismid ei ole ELi omadega hõlpsasti haakuvad, kuid iga arenev dialoog kõigi asjakohaste organite vahel oleks lepingule väga oluline täiendus. EL omalt poolt on teinud sotsiaalsest ja kodanikuühiskonna dialoogist oma sotsiaalse mudeli aluse, tagades sellele institutsioonilise raamistiku.

6.3.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tuleks kaasata lahenduste otsimisse. Seetõttu leiab komitee, et parim võimalus edasiliikumiseks oleks kasutada ELi-Hiina ümarlaua põhimõtte laiendust, kus on võrdselt esindatud Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ning Hiina majandus- ja sotsiaalnõukogu, või mõnda muud riigipõhiste sotsiaalsetele oludele kohandatud dialoogimehhanismi.

6.3.2. Teise võimalusena võib leida võimaluse edasiliikumiseks Euroopa Komisjoni suutlikkuse suurendamise programmide olulisest kogemusest kaubanduses ja kaubandusega seotud küsimustes. Näiteks on programmid kolmandate riikide ministriumidega, et tulla toime WTO eeskirjade rakendamise, sisaldanud komponenti, mis tegeleb kodanikuühiskonnaga, sh tööandjate liidud ja ametiühingud, ning selliste programmide elluviimisel on tehtud koostööd ÜRO organitega (nt ILO, UNCTAD, UNIDO). Samuti on oluline roll sotsiaalpartneritel, arvestades eelkõige ettevõtjate ja äriühingute suurt osakaalu investeeeringutes tervikuna.

Brüssel, 19. märts 2015

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

III

(Ettevalmistavad aktid)

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

KOMITEE TÄISKOGU 506. ISTUNGJÄRK 18.–19. MÄRTSIL 2015

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teomal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Keskpanngale, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele, Regioonide Komiteele ning Euroopa Investeerimispanngale „Investeerimiskava Euroopa jaoks””

(COM(2014) 903 final)

ja „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi ning millega muudetakse määrusi (EL) nr 1291/2013 ja (EL) nr 1316/2013”

(COM(2015) 10 final – 2015/0009 (COD))

(2015/C 268/05)

Raportöör: Michael SMYTH

19. detsembril 2014 otsustas Euroopa Komisjon, 28. jaanuaril 2015 otsustas Euroopa Parlament ning 3. märtsil 2015 otsustas Euroopa Liidu Nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitele 172, 173, 175, 182 ja 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Keskpanngale, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele, Regioonide Komiteele ning Euroopa Investeerimispanngale „Investeerimiskava Euroopa jaoks””

(COM(2014) 903 final)

ja

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi ning millega muudetakse määrusi (EL) nr 1291/2013 ja (EL) nr 1316/2013”

(COM(2015) 10 final – 2015/0009 (COD)).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse seksioon võttis arvamuse vastu 2. märtsil 2015.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 506. istungjärgul 18.–19. märtsil 2015. aastal (19. märtsi 2015 istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 200, vastu hääletas 6, erapooletuks jäi 11.

1. Kokkuvõte ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab Euroopa investeerimiskava ning tunnustab suuna muutmist eemale kokkuhoiu- ja eelarve konsolideerimise meetmetest. Komisjon kinnitab nüüd, et puudu jääb investeeringutest ja kogunõudlusest ning et finantssektor ei ole ikka veel võimeline täitma otsustavat rolli majanduskasvu edendamisel.

1.2. Investeeringuskava on samm õiges suunas, kuid sellega seondub rida tõsisid küsimusi kava suhtelise suuruse kohta seoses Euroopa tohutu investeerimisvajadusega, finantsvõimenduse oodatava kõrge määraga, sobivate investeerimisprojektide võimaliku hulgaga, turustamisstrateegiaga erakapitali ligimeelitamiseks Euroopast ja väljastpoolt, VKEde ja eelkõige mikro- ja väikeettevõtjate kaasamisega ning kava ajaskaalaga.

1.3. Ei ole selge, kas projektide register on võimalik välja töötada nii, et see pakuks atraktiivset tulu institutsionaalsetele investoritele. Komitee väljendab kahetsust selle üle, et Euroopa Komisjon ei ole pidanud kinni omaenda Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 1303/2013⁽¹⁾ (artiklis 5) sätestatud ja komisjoni delegeeritud määruses (EL) nr 240/2014⁽²⁾ edasi arendatud põhimõtetest, ning soovib seega tungivalt kaasata sotsiaalpartnereid ja organiseeritud kodanikuühiskonda määratlemisprotsessi riiklikul tasandil. Sidusrühmade kaasamise ebaõnnestumine tuleb esile võimalike projektide detsembrikuises nimekirjas.

1.4. Palju suuremat tähelepanu tuleb pöörata soodsa ja prognoositava investeerimiskeskonna loomisele. Ilma investorite usalduse, parema reguleerimise ja ettevõtluse mõistlike kuludeta ELis on vähe lootust stimuleerida isegi mõeldukat kasvu ja luua vajalikke uusi töökohti.

1.5. Investeeringuskavas tehakse ettepanek, et liikmesriikide osamakseid Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi (EFSI) ei lisata eelarvedefitsiidi arvutustesse, ja see on tervitatav. Komisjon peaks selgitama, miks ei käsitleta praeguseid strateegilisi avaliku taristu kulusid samamoodi. Mis vahe on EFSI raames tootlikesse investeeringutesse paigutatud liikmesriikide panuste soodsamal kohtlemisel eelarvemenetluses ja terviklikul tasakaalus eelarve kuldreeglil?

1.6. Komitee usub, et on aeg tunnistada, et Euroopa vajab jätkusuutlikku avalike ja erasektori investeeringute programmi, taastamaks majanduskasvu, tööhõivet ja heaolu. Strateegilisi avalikke investeeringuid, nagu on ette nähtud praegust ja tulevast majanduslikku arengut tugevdavas investeeringuskavas, tuleks innustada leebema Euroopa eelarveraamistikuga. Komitee kutsub komisjoni üles algatama arutelu sobivalt sõnastatud Euroopa eelarve-eeskirja üle, võttes täielikult arvesse arvukaid asjaomaseid probleeme määratlemisel ja vastavate tingimuste kehtestamisel.

1.7. Komitee kutsub komisjoni arvestama ILO soovitustega selle kohta, et tuleks keskenduda elujõuliste projektide ligimeelitamisele kõige kõrgema töötuse määraga piirkondadest, kaasates aktiivselt riikide sotsiaalpartnereid ja sidusrühmi. Komitee soovib, et makropiirkondlikke strateegiaid võetaks arvesse võimalike projektide väljaselgitamisel ja hindamisel.

2. Taust

2.1. Investeeringute tase on Euroopas langenud 15 % alla kriisieelse haripunkti. Samas on säästumäärad kõrged kõikjal Euroopas, ettevõtete bilansid paisuvad likviidsusest, institutsionaalsed investorid on rahaga üleujutatud, kuid samal ajal on enamiku liikmesriikide eelarved viimseni pingul või vähenemas.

2.2. Investeeringute madalat taset on veelgi raskem aktsepteerida seetõttu, et kapitalikulud on nominaalselt ja realselt langenud madalaimale tasemele. Selge on see, et kogu Euroopas ei toimi korralikult investeerimisnõudlust ja investeeringute rahastamise pakkumist kokku viivad turud. Investeeringute hulgas puudub usaldus majanduskeskkonna vastu. Ebakindlus mõjutab tõsiselt ettevõtjate usaldust. Investeeringuskava kolmanda samba eesmärk on käsitleda regulatiivset reformi ja lihtsustada investeerimisraamistikku kogu Euroopas. Seda ei ole lihtne saavutada.

⁽¹⁾ ELT L 347, 20.12.2013, lk 320.

⁽²⁾ ELT L 74, 14.3.2014, lk 1.

2.3. Mis on Euroopa investeerimiskava põhisisu? Kava tugineb kolmele suunale:

- luua sihtotstarbeline Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fond, millele eraldatakse 21 miljardi euro suurune garantii ELi eelarvest ja EIP reservidest, mis komisjoni hinnangul võib võimendada investeeringute rahastamiseks täiendavad 294 miljardit eurot kolme aasta jooksul;
- strateegiliste investeerimisprojektide register, mida toetab spetsiaalne tehnilist abi pakkuv investeerimiskeskus;
- kõrvaldada takistused investeeringutele ning parandada regulatiivset korda.

2.4. EFSI sarnaneb eriotstarbelise rahastamisvahendiga (Special Purpose Vehicle – SPV) ning see loodi koostöös EIPga, et teha riskantsemaid investeeringuid kui panga teistes struktuurides, kindlustades seejuures Euroopa Investeerimis pangale AAA-reitingu. Sellest seisukohast kujutab EFSI endast innovatsiooni. Samuti tähendab see selget eemaldumist senisest arusaamast, sest ELi eelarvest saadud vahendeid kasutatakse tagatise või kaitsemeetmena selleks, et leevendada võimalikke kahjusid EFSI investeeringutest.

2.5. Finantsvõimenduse osas võimaldab algne 21 miljardi euro suurune stardikapital Euroopa Investeerimis pangal laenuks anda 63 miljardit eurot, kasutades oma tavapärast ärimudelit. Komisjon eeldab, et EFSI püüab leida investoreid erasektorist ja teistest valdkondadest rakendada sobivaid projekte kokku 315 miljardi euro kapitaliinvesteeringute ulatuses. Sellise finantsvõimenduse võtmeks on asjaolu, EFSI pakub Euroopa Investeerimis pangale riskikaitset, võimaldades viimasel investeerida riskantsematesse projektidesse.

2.6. Komitee tunnustab asjaolu, et komisjon toetab vajadust kõrvaldada investeeringuid puudutavad takistused. Kavandatud finantsvahendid moodustavad iga-aastase keskmise investeeringute puudujäägi vaid optimaalse investeeringute määra korral, mistõttu on sellises mahus investeeringuid tarvis igal aastal. Ettevõtluskeskkond peab olema investeeringute jaoks tunduvalt soodsam, et algatus saaks täita oma eesmärgi. Näiteks:

- parem õigusloome ja prognoositavam õiguskeskkond, mis toetavad pikaajaliste otsuste tegemist, on hädavajalikud eeltingimused;
- ettevõtlusega tegelemise hind on Euroopas liiga kõrge; oluline on leida muu hulgas lahendus kõrgetele energiahindadele;
- et EL suudaks saada kohaks, kust ettevõtetel on parim juurdepääs maailmaturule, on vaja kehtestada ELi ambitsioonikas kaubanduspoliitika.

3. Märkused Euroopa investeerimiskava kohta

3.1. Kuigi esialgne reaktsioon Euroopa investeerimiskavale oli pooldav, on hiljem järgnenud mitmeid kriitilisi märkusi. Mõned kommenteerijad on olnud selgelt negatiivsel seisukohal, samal ajal kui teised on kava toetanud, tuues välja mõningaid puudusi. Palju negatiivseid kommentaare on tingitud asjaolust, et ei mõisteta kava reaalaja konteksti. Ideaaljuhul peaks ulatuslik Euroopa investeerimiskava toetuma avaliku sektori rahastatud strateegilistele projektidele, mille eesmärk on edendada majanduskasvu ja töökohtade loomist.

3.2. Üks peamisi kriitilisi märkusi on see, et kava on liiga väike, arvestades alainvesteeringu ulatust Euroopas. Investeeringukavalt oodatakse mitmekordistavat mõju ulatuses 1: 15. Mõned väidavad, et sellise ulatusega finantsvõimendus ei ole usaldusväärne⁽³⁾. Komisjon loodab, et esialgselt 21 miljardit eurot võimendatakse kaks korda – esiteks erasektoripoolse võlakirjapõhise rahastamisega, edendamaks EFSI suurust, ja teiseks sellega, kui fondi kapitaliga toetatakse projekte, millega meelitatakse ligi täiendavaid erasektori investeeringuid. Ei ole kahtlust, et oodatav mitmekordistav mõju on väga suur, kuid komisjoni hinnangul jääb see Euroopa Investeeringupanga seni saavutatud võimendava mõju ulatusse. Hoolimata EFSI rahastatud projektide riskantsusest peaks asjaolu, et fond kuulub EIP alla, kes seda ka haldab, tagama tõenäoliselt üpris suure võimendava mõju.

3.3. Suurte taristuprojektide, eriti piiriüleste projektide puhul võib elluviimise aeg ulatuda mitme aastani seoses poliitiliste, keskkonnanalaste ja regulatiivsete takistuste või mõnikord lihtsalt NIMBY-hoiakuga (mitte-minu-öuel-hoiak)⁽⁴⁾. Nende takistustega kerkib esile veel kaks küsimust. Esiteks, kas registris on piisav arv suuri taristuprojekte, mis on investorite jaoks nii strateegilised kui ka atraktiivsed? Teiseks, kolme aasta jooksul tähendab 315 miljardit eurot investeeringuid ligikaudu 100 miljardit eurot aastas, mis on 40 % kõrgem ELi praegusest investeeringute tasemest, ning see ei näi teostatavana. See kriitika kehtib vaid teatud punktini. Umbes 25 % (75 miljardit eurot) EFSI rahastamisest suunatakse VKEdele ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele ning peaks seega toimuma piisavalt kiiresti. Ülejäänud fondi investeeringud nähakse ette projektidele, mida on kirjeldatud ELi investeeringut käsitleva töörühma aruandes. Uuring kõnealuse põhjaliku loetelu kohta näitab, et on olemas märkimisväärne potentsiaal luua energia-, transpordi-, innovatsiooni- ja digitaalvaldkonna projekte, mis võiksid saada kasu EFSI toetusest.

3.4. Peamine kriitika investeeringukava kohta seisneb selles, et selle mõju avaldub keskmises ja pikas perspektiivis, kuid tarvis on lühema tähtajaga investeeringuprogrammi nagu Euroopa majanduse elavdamise kava hiljutise majanduslanguse ajal. Sellise lähenemisviisi mõju eelarvele saab hallata rahvamajanduse arvepidamise paindlikumas raamistikus ning seda küsimust käsitletakse põhjalikumalt käesoleva arvamuse peatükis 4.

3.5. Samuti on tekkinud küsimusi seoses EIP suutlikkusega hallata sellist ambitsioonikate eesmärkidega fondi. Mis puudutab VKEde ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate, eelkõige mikro- ja väikeettevõtjate rahastamist, kaheldakse selles, kas EIP-l on piisavalt personali, et ettevõtjatega otse suhelda. Seetõttu tuleb mikroettevõtjate, VKEde ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate valimisel ja nende suhteliselt odaval rahastamisel toetuda rohkem kommertsbankadele. Oht on selles, et pangad valivad välja oma kõige eelistatumad ärikliendid, keda nad oleksid nagunii rahastanud, ja nii tõuseb oluliselt nn tühimõju. Komitee rõhutab, et sellist olukorda tuleb vältida. Selleni on võimalik jõuda, kui muu hulgas konsulteeritakse VKEsid esindavate organisatsioonidega.

3.6. Üks võimalikke lahendusi selle ohu vältimiseks on anda regionaalarengu asutustele ja ettevõtjate ühendustele suurem roll fondi toetatavate mikroettevõtjate, VKEde ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate määramisel. Need asutused ja ühendused tunnevad väiksemaid ettevõtteid enamasti paremini ja on neile lähemal ning võivad anda tõhusa panuse riskihindamisse. Tunnistades, et sellega kaasnevad teatavad moraalariski küsimused, on komitee siiski juba varem sellist lähenemisviisi nõudnud ning on seisukohal, et see võiks olla tõhus meede investeeringukava rakendamisel⁽⁵⁾.

3.7. Paralleele on tõmmatud Euroopa investeeringukava ja 2012. aastal käivitatud Euroopa kasvualgatus vahel⁽⁶⁾. Kasvualgatus hõlmas 120 miljardi euro suurust rahastamispaketti, mis oli pärit ümberjaotatud eelarvetest, kuid üksnes väga väike osa sellest maksti välja. Kriitika on põhjendatud ning seetõttu on oluline, et investeeringukava oleks läbipaistev ja hästi tutvustatud. Komitee tervitab asjaolu, et Euroopa Parlament ja nõukogu jälgivad tähelepanelikult investeeringukava ja EFSI arenguid. Ka komitee peaks osalema investeeringukava rakendamise kontrollimisel järgmise kolme aasta jooksul.

⁽³⁾ Vt nt „Europe's Great Alchemist”, *The Economist*, 29. november 2014; Daniel Gros, „The Juncker Plan: From EUR 21 to EUR 315 billion, through smoke and mirrors”, CEPS, 27. november 2014.

⁽⁴⁾ NIMBY on akronüüm väljendist „Not In My Back Yard”.

⁽⁵⁾ Vt näiteks EMSK arvamus „Ettevõtjate rahastamine: alternatiivsete rahastamismehhanismide analüüs” (ELT C 451, 16.12.2014, lk 20).

⁽⁶⁾ CEPS, november 2014, lk 2.

3.8. Kahjuks ei ole Euroopa Komisjonil ei rahalisi vahendeid ega poliitilist toetust, mis võimaldaks koguda olulisi täiendavaid vahendeid selleks, et luua tõeline Euroopa investeerimiskava. See konkreetne eelarvepiirang tundub olema täielikult siduv. Olukorras, kus ELi eelarves on saadaval väga vähe raha, kujutab Euroopa investeerimiskava endast paremuselt teist lahendust.

3.9. Komisjon väidab, et investeerimiskava täiendab hästi teisi struktuuripoliitika meetmeid, kuna EFSI kasutatakse vaid juhul, kui alternatiivsed rahastamisallikad ei ole kättesaadavad. Lisaks kinnitatakse, et tulenevalt oma suuremast riskivalmidusest täiendab EFSI muid EIP investeeringuid. Seega on EFSI tänu oma kasutatavatele rahastamisvahenditele ka paindlikum. Need võiksid sisaldada omakapitali, kvaasiomakapitali, riskikapitali, laenuvahendeid või laenude tagatise. EFSI tegutseb võimaluse korral koostöös riiklike tugipankadega. Komisjon teeb ka ettepaneku toetada investeerimiskava Euroopa pikaajaliste investeerimisfondide (ELTIF) loomisega. Sellega kaasneksid sammud väärtpaberistamise turgude rajamise suunas ning vahendid projektide ja VKEde rahastamisaluste laiendamiseks. Need arengud on tervitatavad, kuid seda oleks pidanud juba ammu tegema.

3.10. Komisjon näeb ette investeerimiskava piisava paindlikkuse EFSI, projektide registri ja investeerimisnõustamise keskuse suhtes, et võimaldada edasisi investeerimisetappe eelseisvatel aastatel. Investeerimiskaval on EIP raames kindel haldusstruktuur. Vastavalt asutamislepingule on iga EFSI poolt toetatava projekti puhul tarvis EIP nõukogu heakskiitu. Komitee soovib sotsiaalpartnereid ja sidusrühmi aktiivselt kaasata avaliku sektori investeerimisprojektide määratlemisse riiklikul tasandil, nt riiklike partnerluslepingute seirekomiteede raames.

3.11. EFSI eesmärk on toetada suurema riskiga projekte, mis edendavad majanduskasvu, tööhõivet ja tootlikkust. Veel ei ole selge, kas ühisinvesteerimise platvormid (nt EFSI, riiklikud tugipangad ja erasektori finantsasutused) on osalejate jaoks piisavalt atraktiivsed. Seoses sellega soovib komitee rakendada erasektori investeeringute ligimeelitamiseks proaktiivseid turundusstrateegiaid, mis tagavad suurema selguse investeerimisplatvormide loomisel ning Euroopa investeerimisnõustamise keskuse osatähtsuse investeerimisvõimaluste edendamisel nii Euroopas kui ka väljaspool seda. Investeerimiskava riskivõime (21 miljardit eurot) on üsna suur. Kuigi investeerimiskava riskitasemed on suuremad, on väga ebatõenäoline, et kogu tagatist kasutatakse korraga ja kindlasti mitte samal ajal.

3.12. Komisjon on seisukohal, et juhul, kui kava saavutab täielikult oma investeerimiseesmärgi, luuakse kolme järgmise aasta jooksul täiendavad 1–1,3 miljonit töökohta. Hoolimata 25 miljonist töötust kogu ELis on see siiski üsna märkimisväärne. Rahvusvaheline Tööorganisatsioon (ILO) avaldas investeerimiskavaga kaasneva töökohtade loomise kohta hiljuti oma hinnangu. Kõnealuse aruande peamine järeldus on see, et programmi ja selle vahendite jaotuse hoolikal kavandamisel saab 2018. aasta keskpaigaks luua üle 2,1 miljoni uue töökohta. Näiteks kui EFSI vahendeid eraldatakse töötuse määra arvestades, võib see viia kõige suurema ja õiglasema tööhõive kasvuni⁽⁷⁾. Komitee nõuab, et võimalike projektide üle otsustamisel võetaks arvesse makropiirkondlike strateegiate prioriteete. Seepärast on selge, et investeerimiskavast toetatavate projektide väljavalimise kriteeriumid tuleb avalikustada võimalikult kiiresti.

3.13. Kui liikmesriikidel õnnestub investeerimiskavaga kaasata EFSI-le täiendavaid vahendeid, suhtub komisjon stabiilsuse ja kasvu pakti raames võla- ja puudujäägikriteeriumide hindamisel sellisesse panusesse soosivalt. Esmapilgul tundub, et tegu on komisjoni meelemuutusega, kuid see ei lähe veel piisavalt kaugele. Komitee teatab valmisolekust osaleda aktiivselt edasistes aruteludes selle üle, kuidas edendada paremaid investeeringuid Euroopas, sh tänu suuremale paindlikkusele stabiilsuse ja kasvu pakti raames. Komitee kutsub komisjoni üles uurima veelgi võimalusi investeeringule soodsama maksukeskkonna loomiseks Euroopas.

⁽⁷⁾ „An Employment Oriented Investment Strategy for Europe”, ILO, jaanuar 2015.

4. Kas on aeg Euroopa uue kuldreegli jaoks?

4.1. Komitee tervitab ettepanekut, et liikmesriikide panuseid EFSI-sse ei lisata eelarvedefitsiidi arvutamisse. Siiski tekib küsimus, miks ei käsitleta praeguseid strateegilisi avaliku taristu kulusid samamoodi. Mis vahe on EFSI raames tootlikesse investeeringutesse paigutatud liikmesriikide panuste soodsamal kohtlemisel eelarvementluses ja terviklikul tasakaalus eelarve kuldreegil?

4.2. Euroopa kuldreegli pooldajad väidavad, et tegemist on olulise vastuoluga. Avalike investeeringute puudujäägi põhjustasid Euroopa praeguse maksupoliitika raamistiku loodud negatiivsed stiimulid. Üldiselt suurendavad avaliku sektori investeeringud avaliku sektori kapitali olemit ning loovad majanduskasvu praeguste ja tulevaste põlvkondade jaoks. Sellest järeldub, et tulevased põlvkonnad peaksid aitama kõnealuseid investeeringuid rahastada, sest kui tulevaste põlvkondade kasu jaoks ei lubata kasutada laenurahastamist, tekib praegusele põlvkonnale ebaproportsionaalne maksukoormus, millega kaasneb liiga vähe investeeringuid⁽⁸⁾. Just see on praegu Euroopas toimumas.

4.3. Võib väita, et suurem paindlikkus investeeringute osas EFSI-s kujutab endast „väikest“ kuldreeglit. Euroopa eelarveeskirja sobivat sõnastust tuleks arutada, võttes täielikult arvesse hulgalisi defineerimisraskusi. Arutelu peaks hõlmama ka asjaomaste tingimuste kehtestamist. Komitee usub, et on aeg tunnistada, et Euroopa vajab tugevat avalike ja erasektori investeeringute programmi, taastamaks majanduskasvu, tööhõivet ja heaolu. Strateegilisi avalikke ja erasektori investeeringuid, nagu on ette nähtud praegust ja tulevast majanduslikku arengut tugevdavas investeerimiskavas, tuleks innustada leebema Euroopa eelarveraamistikuga.

Brüssel, 19. märts 2015

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

⁽⁸⁾ Kuldreegli üksikasjade ja seda käsitleva kirjandusega põhjalikumaks tutvumiseks vt: Achim Truger „Implementing the Golden Rule for Public Investment in Europe”, <http://blog.arbeit-wirtschaft.at/wp-content/uploads/2015/03/Endfassung.pdf>, väljaandes *Materien zu Wirtschaft und Gesellschaft* Nr. 138, Working Paper-of AK-Wien.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Keskpangale, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Majanduse juhtimise paketi hindamine. Aruanne määruste (EL) nr 1173/2011, 1174/2011, 1175/2011, 1176/2011, 1177/2011, 472/2013 ja 473/2013 kohaldamise kohta”

[COM(2014) 905 final]

(2015/C 268/06)

Raportöör: David CROUGHAN

Kaasraportöör: Carmelo CEDRONE

19. detsembril 2014 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Keskpangale, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ja Regioonide Komiteele „Majanduse juhtimise paketi hindamine. Aruanne määruste (EL) nr 1173/2011, 1174/2011, 1175/2011, 1176/2011, 1177/2011, 472/2013 ja 473/2013 kohaldamise kohta”

[COM(2014) 905 final].

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektsioon võttis arvamuse vastu 2. märtsil 2015.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 506. istungjärgul 18.–19. märtsil 2015 (19. märtsi istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 165, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 3.

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Kriisi ajal kehtestatud Euroopa majandusjuhtimise eeskirjad on mänginud olulist rolli eelarvete konsolideerimisel, majanduspoliitika koordineerimisel ja pärast eelarvekavade hindamise kehtestamist ka fiskaalse integratsiooni edendamisel. Siiski väljendab komitee muret selle üle, et hind majanduskasvu ja tööhõive osas on olnud kõrge ning et Euroopa Liit jäi majanduskriisist taastumisel teistest arenenud majandusega piirkondadest maha, viidates vigadele poliitikas, mis tekkisid suuresti seetõttu, et majandus- ja rahaliidu majandusjuhtimises esines puudujääke.

1.2. Euroopa poolaasta raames võetud meetmed käivitasid eelarve konsolideerimise ja usaldusväarsuse taastamise protsessi, kuid nüüd moodustab osa probleemist eeskirjapõhine lähenemisviis, mis tavapärastes oludes on asjakohane. Raskustes liikmesriigid vajavad rohkem vahendeid, et majanduslanguse ummikust välja pääseda, tagada majanduskasv ja töökohtade loomine ning majanduskasvu kaudu ka jätkusuutlik eelarve konsolideerimine.

1.3. Komitee on seisukohal, et Euroopa Keskpanka ei tohi jätta üksinda võitlema praeguse majanduslanguse vastu euroalal. EKP alustatud rahapoliitika kvantitatiivse lõvendamise meetmetega peavad kaasnema liikmesriikide suuremad poliitilised algatused, mis lähevad kaugemale komisjoni väljakuulutatud Euroopa investeerimiskavast.

1.4. Ületamaks majandus- ja rahaliitu kuuluvate liikmesriikide suhtelise konkurentsivõime erinevusi, mida varem oleks tasakaalustatud valuutakursi korrigeerimistega üles- ja allapoole, ei piisa vaid sellest, kui trahvidega ähvardades sunnitakse soovitusi ja reforme peale ainult neile, kes tunnistatakse konkurentsivõimetuks.

1.5. Viivitamatult tuleb luua konkreetsed mehhanismid ja vahendid hästi väljatöötatud majanduspoliitika koordineerimiseks, mis tooks kaasa lähenemise ja solidaarsuse. Selleks ei peaks esialgu aluslepingut muutma, kuid komitee on arvamusel, et pikemas perspektiivis on lepingu muutmise vajalik.

1.6. Mitmeaastase finantsraamistiku läbivaatamise käigus 2016. aastal on vaja **toetada ELile ühist huvi pakkuvaid kiireid struktuurireforme**, sealhulgas makromajandusliku tasakaalustamise valdkonnas, **mingil kujul fiskaalvõimekusega**, näiteks lähenemise ja konkurentsivõime rahastamisvahendiga, mille loomise ettepanek tehti tegevuskavas.

1.7. Komitee tunneb muret selle üle, et ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse ennetuslikus ja paranduslikus osas kuulub sedavõrd oluline roll struktuursele tasakaalule – vaadeldamatule muutujale, mis põhineb SKP lõhe teoreetilistel ja vaieldavatel kalkulatsioonidel ning vajab põhjalikku läbivaatamist.

1.8. Euroopa poolaasta protsessis on palju rohkem tähtsust omistatud valitsemissektori eelarvepuudujäägi vähendamisele kui võla ja SKP suhte parandamisele, mis on tulemuslikum meede SKP kasvu suurendamiseks. Komisjon peaks jälgima mitte ainult riigipõhiste soovituste rakendamist, vaid tegema ka oma soovitustele järelanalüüsi, et saavutada tootlikkuse ja majanduskasvu suurenemine kõnealusel liikmesriigi ning luua kvaliteetseid töökohti.

1.9. Komitee tunneb heameelt, et rõhku pannakse stabiilsuse ja kasvu pakti eeskirjade paindlikumale kasutamisele, mille kohaselt komisjon võtab arvesse teatavaid avaliku sektori investeeringuid eelarvepuudujäägi arvutamisel; siiski leiab komitee, et see meede on piiratud ja osaline. Põhjendatud kõrvalekallet 3 % puudujäägi näitajast tuleks pidada ajutiseks erandiks teatud arvul aastatel ja sanktsioone automaatselt mitte kohaldada.

1.10. Demokraatia puudujäägid mittevalitavates organites, kellel on juhtimises oluline sõnaõigus, kätkevad endas ohtu seoses vastutustundetu suhtumisega soovitustesse ja vaenulikkusega Euroopa projekti vastu. Riigipõhiste soovituste puudulikule rakendamisele saab vastu seada kodanikuühiskonna ja sotsiaalpartnerite tõelise kaasamise riigipõhiste soovituste koostamisse.

1.11. Euroopa Parlamendile peaks kuuluma oluline roll iga poolaasta majanduslike prioriteetide seadmisel ja riigipõhiste soovituste parlamentaarsel järelevalvel. Liikmesriigid ja komisjon peaksid Euroopa poolaasta protsessi laiemalt tutvustama, et kodanikud seda paremini mõistaksid.

2. Lühülevaade majanduse juhtimise paketi hindamisest

2.1. 2011. aastal kehtestatud Euroopa poolaastat toetati tugevdatud stabiilsuse ja kasvu paktiga, mis jõustus 13. detsembril 2011, ning uute majandus- ja fiskaaljärelevalve eeskirjadega, mis koosnesid viiest määrusest ja ühest direktiivist – üheskoos tuntakse neid esimese majanduse juhtimise paketi nime all. Majandusintegratsiooni ja lähenemise jätkuvaks tugevdamiseks euroala liikmesriikides lisati 30. mail 2013 veel kaks määrust ühise nimetusega „teine majanduse juhtimise pakett“. Käesolev hindamine puudutabki nende seitsme määruse tõhusust ja tulevase arengusuundi. Hindamises käsitletakse üldjoontes ELi tasandi majandusjuhtimise kolme iseloomulikku komponenti: eelarvejärelevalvet⁽¹⁾, makromajanduslikku tasakaalustamatust⁽²⁾ ning euroalasse kuuluvate finantsstabiilsuse probleemidega riikide kontrolli ja järelevalvet⁽³⁾.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrus (EL) nr 1173/2011 eelarvejärelevalve tõhusa rakendamise kohta euroalal (ELT L 306, 23.11.2011, lk 1);

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrus (EL) nr 1175/2011, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta (ELT L 306, 23.11.2011, lk 12) ja

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. mai 2013. aasta määrus (EL) nr 473/2013 euroala liikmesriikide eelarvekavade seire ja hindamise ning nende ülemäärase eelarvepuudujäägi korrigeerimise tagamise ühiste eeskirjade kohta (ELT L 140, 27.5.2013, lk 11).

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrus (EL) nr 1174/2011 euroalal esineva ülemäärase makromajandusliku tasakaalustamatuse korrigeerimiseks võetavate täitemeetmete kohta (ELT L 306, 23.11.2011, lk 8) ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrus (EL) nr 1176/2011, makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta (ELT L 306, 23.11.2011, lk 25).

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. mai 2013. aasta määrus (EL) nr 472/2013, millega tugevdatakse majanduse ja eelarve järelevalvet euroala liikmesriikide üle, millel on või võivad tekkida tõsised raskused finantsstabiilsuse tagamisel (ELT L 140, 27.5.2013, lk 1).

3. Märkused kehtiva majandusjuhtimise kohta

3.1. Eelarvejärelvalve

3.1.1. Komitee tervitab samaaegselt majandusjuhtimise läbivaatamisega avaldatud 2015. aasta majanduskasvu analüüsi rõhuasetust, millega juhitakse tähelepanu täiustatud ja tugevdatud Euroopa poolaastale, mis saavutatakse eri etappide ja nende tulemuste lihtsustamisega, nagu on soovitatud komitee arvamuses 2014. aasta majanduskasvu analüüsi ⁽⁴⁾ kohta.

3.1.2. Komitee leiab, et Euroopa poolaastal on lähenemis- ja kohandamisprotsessis asendamatu roll. Lisaks kutsub komitee üles käivitama majandus- ja rahaliidu teabevahetus- ja lihtsustamisstrateegiat, mis oleks Euroopa Komisjoni, Euroopa Parlamendi, liikmesriikide ja kodanikuühiskonna ühine ettevõtmine ⁽⁵⁾.

3.1.3. Komitee tervitab asjaolu, et fiskaalse integratsiooni edendamiseks on liikmesriikidele kehtestatud eelarvekadade esitamise ja avaldamise ühine ajakava, millest kinnipidamist jälgivad sõltumatud riigisisesed organid; kavade tuleb esitada iga aasta oktoobri keskpaigaks, et komisjon saaks esitada omapoolsed märkused enne kadade lõplikku vastuvõtmist liikmesriikide valitsuste poolt. See protsess peaks muutuma demokraatlikumaks ja läbipaistvamaks ning liikmesriigid ja komisjon peaksid seda laiemalt tutvustama, et seda kodanikele paremini mõistetavaks teha. Komitee tervitaks komisjoni hinnangut sõltumatute riigisestse organite rollile ja kvaliteedile.

3.1.4. Komitee märgib seoses 2015. aasta eelarveprojektiga, et eelarve konsolideerimise vähenemine 2015. aastal võib anda tulemuseks üldise neutraalse olukorra euroalal. Ta märgib samuti, et seitsmest riigist, kelle puhul on mittevastavuse oht, võidakse kolme puhul võtta märtsis võimalikud meetmed ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse raames. See menetlus vajaks ka suuremat läbipaistvust, konsulteerimist riikide valitsuste, kodanikuühiskonna ja sotsiaalpartneritega ning Euroopa Parlamendi järelvalvet.

3.1.5. Lühikese läbivaatamisaja jooksul on komitee jõudnud seisukohale, et eelarvejärelvalvet käsitlevate määruste alusel koostatud reformitud ELi eelarve-eeskirjadel on kahtlemata olnud oma osa eelarve konsolideerimisel, mida tunnistab EL-28 eelarvepuudujäägi vähenemine 4,5 %-lt SKPst 2011. aastal 3 %-le 2014. aastal.

3.1.6. Väga vähese edu hind on aga siiski olnud kõrge, mis nähtub ELi poliitika ebaõnnestumisest majanduskasvu ja töökohtade loomise toetamisel. Kontrastina on samal ajavahemikul USA eelarvepuudujääk vähenenud 10,6 %-lt 4,9 %-le, USA majanduskasv **kiirenenud** 1,6 %-lt 2,4 %-le (samal ajal kui see ELis on **aeglustunud** 1,7 %-lt 1,3 %-le), USA tööpuudus on **längenud** 8,9 %-lt 6,2 %-le (ELis on see **tõusnud** 9,6 %-lt 10,2 %-le) ning eriti oluline on see, et USA tööhõive on **kasvanud** 6,3 % võrra, ELis aga **seiskunud** -0,1 % juures.

3.1.7. Komitee ei jaga sugugi komisjoni optimismi, et struktuurse eelarvepuudujäägi eesmärgid ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse raames võimaldavad palju täpsemat ja läbipaistvamat poliitikaalast nõu. Komitee küll tunnistab, et see majandustsükli moonutustest ja ühekordsetest fiskaalmeetmetest vabastatud meede pakub läbipaistvamat pilti, kuid jääb siiski vaadeldamatuks muutujaks, mis põhineb teoreetilistel ja vaieldavatel potentsiaalse SKP lõhe kalkulatsioonidel, vajab põhjalikku läbivaatamist ning millest tõenäoliselt mõnel juhul võib tuletada viletsaid poliitilisi soovitusi.

3.1.8. Võla ja SKP suhe on eelarve jätkusuutlikkuse oluline element. See koosneb kahest osast: võla kogusumma ja SKP suurus, millest kumbagi ei ole võimalik teisest sõltumatult mõjutada. Lähenemisviisil, mis keskendub puudujäägi liiga kiirele vähendamisele eesmärgiga võlataset jätkuvalt alandada, võib juhul, kui tagajärjeks on ka SKP pärssimine või vähenemine, olla vastupidine mõju eesmärgile vähendada võla suhet SKPsse.

3.1.9. Komitee tunneb heameelt, et rõhku pannakse stabiilsuse ja kasvu pakti eeskirjade paindlikumale kasutamisele, mille kohaselt komisjon (elarvepuudujäägi arvutamisel) võtab arvesse a) avaliku sektori investeeringuid Euroopa investeerimiskavasse, b) struktuurifondidest kaasrahastamisega seotud investeeringuid, c) reforme, millel on pikaajaline mõju riigi rahanduse jätkusuutlikkusele, ning d) tsüklilisi tingimusi ⁽⁶⁾. Komitee leiab siiski, et see meede on piiratud ja osaline.

⁽⁴⁾ ELT C 214, 8.7.2014, lk 46.

⁽⁵⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Majandus- ja rahaliidu väljakujundamine – ELi järgmine õigusloomeperiood” (ELT C 451, 16.12.2014, lk 10).

⁽⁶⁾ COM(2015) 12 final.

3.1.10. Komitee hoiatab, et vaatamata mõningale tõhustatud koostööle Euroopa Parlamendiga ning liikmesriikide parlamentide suurenenud osalusele kohapealsetes missioonides ja euroala eelarveprojektide järelevalves, jääb demokraatia puudujääk peamiseks probleemiks protsessis, milles suuresti vastutusvõimetutel ELi institutsioonidel on märkimisväärne mõju riikide otsustusprotsessile.

3.1.11. Sisendi puudujääk (st puudub liikmesriikide reaalne kaasamine otsuste tegemisse), mida ei tasakaalusta hea väljundi legitiimsus (st majandusprobleemide hea lahendamine), põhjustab loidu osalemist majandusprogrammides ja kasvavat vaenulikkust Euroopa projekti vastu, nagu võis näha Euroopa Parlamendi valimistel ⁽⁷⁾.

3.1.12. Komisjon peaks tegema järelehindamise mitte ainult oma poliitiliste soovitude rakendamisele liikmesriikide poolt, vaid hindama ka seda, kas soovitud aitasid tõhusalt kaasa majanduse tagasipöördumisele jätkusuutliku majanduskasvu ja sotsiaal-majandusliku arengu teele, mitte ei toetanud üksnes rahalist ja eelarvelist külge.

3.2. Makromajandusliku tasakaalustamatuse menetlus

3.2.1. Komitee tunnistab ja toetab vajadust makromajandusliku tasakaalustamatuse menetluse järele, kuna peamiste eelarveväliste muutujate järelevalve abil saab võimalikud ebaterved suundumused tuvastada enne, kui need on juba juurdunud. Kriis näitas liigagi hästi stabiilsuse ja kasvu pakki läbikukkumist üksnes eelarvetasakaalu järelevalvega, samal ajal kui arengu ja tööhõive küsimusi jätkuvalt ignoreeriti või käsitleti vaid marginaalselt.

3.2.2. Euroopa Parlamendile peaks kuuluma oluline roll iga poolaasta majanduslike prioriteetide seadmisel ja riigipõhiste soovitude parlamentaarsel järelevalvel ⁽⁸⁾.

3.2.3. Komisjonile valmistab suurt muret ühekülgne lähenemisviis makromajandusliku tasakaalustamatuse korrigeerimisele. Probleemi nähakse üksnes riikliku probleemina, milles peaaegu kogu rõhuasetus on kahjuliku eelarvepuudujäägi korrigeerimisel ja ülejäägi positiivsel esitamisel. Et probleemiga mõttekalt tegeleda, on vaja hinnata tasakaalustamatust ja selle mõju kogu Euroopa majandusele.

3.2.4. Tagamaks, et makromajandusliku tasakaalustamatuse menetlusest ja projekti „Euroopa 2020” rakendamisest ei saaks ebaõnnestunud Lissaboni tegevuskava kordust, peab komisjon innustama riigipõhiste soovitude rakendamiskvaliteedi hindamise meetodi kasutamist ning olema valmis protsessi jätkamiseks ja stiimulite pakkumiseks liikmesriikidele (paindlikkus, kuldreeglid jne), enne kui viimase abinõuna sanktsioone kasutada.

3.2.5. Vastupidiselt eelarvejärelevalvele, millel on tavaliselt lühiajalised kergesti mõõdetavad tulemused, puudutavad riigipõhiste soovitudest märkimisväärse osa moodustavad poliitilised soovitud selliseid leebemaid meetmeid ja eesmärke nagu konkurentsivõime või mitmesugused keskkonnaaspektid ettevõtlus- või heaolusüsteemi reformide läbiviimiseks, mille rakendamistaset või mõju võib olla raske mõõta.

3.2.6. Mitmeaastase finantsraamistiku läbivaatamise käigus 2016. aastal on vaja **toetada ELile ühist huvi pakkuvaid kiireid struktuurireforme**, sealhulgas makromajandusliku tasakaalustamisega seonduvaid, **fiskaalvõimekuse mingi vormiga**. Komitee innustab kaaluma võimalike vahendite kasutamist: lähenemise ja konkurentsivõime rahastamisvahend, võimaldamaks surutise all olevates majandustes alustada ELi ühistes huvides kiireid struktuurireforme, mida on kirjeldatud tiheda ja toimiva majandus- ja rahaliidu loomise tegevuskava kuuel leheküljel, ning mida seejärel käsitleti teatistes ⁽⁹⁾; stabiilsusvõlakirju käsitleva rohelise raamatu läbivaatamine, milleks kutsuti üles määruses (EL) nr 1173/2011 ja mida käsitletakse käesolevas arvamuses; ja minimaalse sotsiaalkindlustusskeemi mingi vorm, millega saaks aidata surutise all olevaid majandusi.

⁽⁷⁾ Euroopa Poliitikauuringute Keskuse (CEPS) eriaruanne nr 98, *Enhancing the Legitimacy of EMU Governance*, detsember 2014.

⁽⁸⁾ Samas.

⁽⁹⁾ COM(2013) 165 final.

3.2.7. Komisjon ütleb, et põhjalikud analüüsid on makromajandusliku tasakaalustamatuse menetluse keskne osa, mille poliitilised soovitused jõuavad riigipõhistesse soovitustesse. Komitee toetab seda tava, millel on potentsiaali toota asjatundlikumat analüüsi, kuna see hõlmab kontrollkäike kohapeale, mis suurendab oluliselt teadmisi vaatluse all oleva riigi majanduse kohta ning annab lisaväärtuseks kasulike töösuhete loomise komisjoni ja liikmesriikide rahandusametnike vahel.

3.2.8. Kuna makromajandusliku tasakaalustamatuse menetluse raames läbiviidud reformid on pikaajalisemad, on väljendatud muret, et riikide valitsused võivad neid prioriteedina mitte käsitada ja toetada nende rakendamist üksnes sõnades. Oluline osa riigipõhistest soovitustest tasakaalustamatuse korrigeerimiseks peaks keskenduma siseturu lõpuleviimisele.

3.2.9. Vastavuse tagamise oluline viis oleks kodanikuühiskonna ja sotsiaalpartnerite tõeline kaasamine Euroopa poolaasta sellesse valdkonda, suurendades ka selle poliitilist nähtavust ja isevastutust riigi tasandil.

3.2.10. Komitee teeb ettepaneku, et õppetunde komisjoni ja liikmesriikide kõige parema koostöö kohta võiks saada kogemustest kohandamisprogrammiga hõlmatud riikides, kus viidi läbi pidev ja põhjalik järelevalve.

3.2.11. Euroopa Komisjoni majandus- ja rahandusküsimuste peadirektoraadi töödokument näitab, et kaheaastase ajavahemiku jooksul aastail 2012–2013 rakendati riigipõhistest soovitustest tagasihoidlikud 41 % ja et nende aastate jooksul toimus olukorra kerge halvenemine ⁽¹⁰⁾, mis võib mõjuda tungiva signaalina. Me peame analüüsima soovituste ja nende rakendamise vahel oleva lõhe põhjuseid.

3.2.12. Komitee hoiatab, et tulemustabel on minevikku suunatud lähenemisviis ning peamine vahend põhjalike analüüsides õigustamiseks, millega ei pruugita tingimata tuvastada võlatasemega seotud tasakaalustamatuse kuhjumist, mis võib tekitada tulevasi kriise. Seega on olemas oht, et poliitikakujundajatel ei pruugi olla tugevat alust tõhusate meetmete võtmiseks ⁽¹¹⁾ ja nad võivad tähtsamast poliitilisest rõhuasetusest isegi kõrvale kalduda.

3.3. Euroala liikmesriigid, kellel on raskusi finantsstabiilsuse tagamisel

3.3.1. Komitee tunnistab vajadust toetada suunatud järelevalve abil riike, 1) kellel on või võivad tekkida tõsised raskused finantsstabiilsuse või riigi rahanduse jätkusuutlikkuse tagamisel või 2) kes taotlevad või saavad finantsabi ELi institutsioonidelt, teistelt liikmesriikidelt või IMFilt.

3.3.2. Komitee toetab täielikult tava, et makromajandusliku kohandamisprogrammi alustamisel peatatakse kõik muud kohustused, sealhulgas Euroopa poolaasta, ja asjaomased liikmesriigid on pidevalt programmijärgse järelevalve all.

3.3.3. Protsess, mis hõlmab ajavahemikku, mil liikmesriik soovib taotleda rahalist abi, on kontrollimata, kuna see määrus jõustus alles pärast seda, kui neli programmis osalevat riiki olid kohandamisprogrammi juba alustanud.

3.3.4. Komitee kutsub komisjoni üles koostama ja avaldama uuringut kohandamisprogrammide tulemuste kohta neljas riigis, eelkõige selleks, et välja selgitada, kas neist ühe silmanähtavalt vähem edukaid tulemusi oleks võimalik komisjoni teistsuguse lähenemisviisiga leevendada.

4. On vaja põhjalikumalt visiooni majandus- ja rahaliidu juhtimisest

4.1. EL on üks maailma suurimaid ja kõige jõukam majandusblokk, mis on siiani vastu pidanud puuduliku majandusjuhtimise süsteemiga, mis tuleneb otsusest moodustada majandus- ja rahaliit, millel on ühine valuuta ja rahanduspoliitika, säilitades samas riikide eelarve- ja majanduspoliitikat.

⁽¹⁰⁾ Majandus- ja rahandusküsimuste peadirektoraadi majanduskokkuvõte, 37. väljaanne, oktoober 2014, „Majandusreformide rakendamine – kas ELi liikmesriigid täidavad Euroopa poolaasta soovitusi”.

⁽¹¹⁾ Daniel Gros ja Alessandro Giovannini, Istituto Affari Internazionali nr 14, märts 2014, *The „Relative” importance of EMU Macroeconomic Imbalances in the MIP*.

4.2. Komitee on seisukohal, et Euroopa Keskpanka ei tohi jätta üksinda võitlema praeguse majanduslanguse vastu euroalal. EKP alustatud rahapoliitika kvantitatiivse lõdvendamise meetmetega peab kaasnema liikmesriikide suurem poliitiline initsiatiiv. Komisjoni väljakuulutatud Euroopa investeerimiskava on vajalik, kuid ebapiisav samm õiges suunas. Riikidele suunatud lähenemisviis majanduspoliitika koordineerimiseks Euroopa poolaastal takistab euroalal asjakohase eelarvepoliitika järgimist, kui edasist fiskaalset integratsiooni ei toimu.

4.3. Kriis tõi esile tõsised puudused, mis kujutavad endast eksistentsiaalset ohtu eurole. Kriis sundis peale olulisi majanduse juhtimise reforme, mis koostati kiirustades ja viidi ellu pigem valitsustevaheliste lepingute kui ühenduse meetodite kaudu. Ületamaks majandus- ja rahaliitu kuuluvate liikmesriikide suhtelise konkurentsivõime erinevusi, mida varem oleks tasakaalustatud valuutakursi korrigeerimistega üles- ja allapoole, ei piisa vaid sellest, kui trahvidega ähvardades sunnitakse soovitusi ja reforme peale ainult neile, kes tunnistatakse konkurentsivõimetuks.

4.4. Euroopa poolaasta raames võetud meetmed käivitasid eelarve konsolideerimise ja usaldusväarsuse taastamise protsessi, kuid nüüd moodustab osa probleemist eeskirjapõhine lähenemisviis, mis tavapärastes oludes on asjakohane. Komitee on seisukohal, et majanduse juhtimist (eelkõige euroalal) ei saa enam usaldada üksnes nende määruste hooleks, mis on praegu läbivaatamisel. Raskustes liikmesriigid vajavad rohkem vahendeid, et majanduslanguse ummikust välja pääseda ning tagada majanduskasv ja töökohtade loomine ning majanduskasvu kaudu ka jätkusuutlik eelarve konsolideerimine.

4.5. Komitee jagab muret, mille on põhjustanud Euroopa Komisjoni poolt hiljuti avaldatud sotsiaalse arengu aruanne⁽¹²⁾, milles märgitakse, et kriisist väljumiseks rakendatud meetmed on suurendanud kodumajapidamiste finantspinget ja võlataset, teravdanud vaesust ja sotsiaalset tõrjutust, ning et sotsiaalse olukorra halvenemine pika aja jooksul on avaldanud negatiivset mõju avalikkuse usule ja usaldusele, et valitsused ja institutsioonid suudavad neid probleeme lahendada. Komisjoni aruandes esitatud andmed töö kvaliteedi (osaline tööaeg, ebakindlad töökohad) ja tööpuuduse kohta, eriti noorte hulgas, on muljetavaldavad.

4.6. Komitee soovib, et sotsiaalsed näitajad⁽¹³⁾ tõuseksid tulemustabelis rohkem esile ja et neid kasutataks eelarvepoliitika reguleerimisel, alustades Euroopa poolaastast, et mitte kahjustada ELi aluspõhimõtteid – harmoonilist ja tasakaalustatud arengut, jätkusuutlikku ja keskkonnasäästlikku majanduskasvu, majandusliku lähenemise kõrget taset, suurt tööhõivet ja sotsiaalkaitset, majanduslikku ja sotsiaalset ühtekuuluvust, solidaarsust liikmesriikide vahel –, mis on kehtestatud Rooma lepingutes ja hiljem sätestatud Maastrichti, Amsterdami ja Lissaboni lepingus, kuid millega ei ole piisavalt arvestatud fiskaalkokkulepped ja kõigis sellega seotud dokumentides.

4.7. Liikmesriikide ja eelkõige euroala riikide integreerimisele uudse tähenduse andmiseks peame soovitama sellist Euroopa valitsemise lähenemisviisi, mis võimaldab kõige raskema laenukoormaga ning null- või negatiivse SKP kasvuga riikidel teha investeeringuid, mida on tarvis nende tootmissüsteemide uuesti konkurentsivõimeliseks muutmiseks ja arengu taaskäivitamiseks. Sellise lähenemisviisi puhul tuleks nõuetekohaselt arvesse võtta ka ELi aluslepingutes sätestatud majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse põhimõtteid.

4.8. Põhjendatud kõrvalekallet 3 % puudujäägi näitajast mis tahes liikmesriigis võiks pidada ajutiseks erandiks teatud arvul aastatel ja sanktsioone automaatselt mitte kohaldada. Selle uue juhtimisalase lähenemisviisi puhul peab komisjon hoolikalt kontrollima raskustes olevate riikide vajadusi, hindama liikmesriigi väljapakutud investeerimiskava sobivust ja teostatavust, arvestades Euroopa poolaastal võetud kohustusi (stabiilsus- ja lähenemisprogramme ning riiklikke reformikavasid), ning selle Euroopa Parlamendi järelevalvel heaks kiitma.

4.9. Eelarvete väljatöötamiseks ja andmete tõlgendamiseks kasutatud parameetrid peavad olema ühtsed ja kooskõlastatud ning neid tuleb kohaldada kõikide riikide ja nende valitsuste puhul läbipaistvates, arusaadavates ja avalikkusele teadaolevates menetlustes. Kodanikuühiskonna, sotsiaalpartnerite ja riikide parlamentide kaasamise tagamiseks piisaks ühest määrusest, milles on kehtestatud selged ja lihtsad sätted.

⁽¹²⁾ Employment and Social Developments in Europe, detsember 2014.

⁽¹³⁾ Näiteks: SKP kasv, töötus, pikaajaline töötus, vaesuse ohus inimesed, avaliku sektori investeeringud, hindade ja palkade suhe jne.

4.10. Selle lähenemisviisi kohaselt tuleks Euroopa poolaasta muuta majandus- ja rahaliidu suureks võimaluseks, eesmärgiga taastada vastastikune usaldus ja algatada ühine protsess seoses nii struktuurireformidega (mis tuleb kokku leppida kõigi euroala riikidega) kui ka eelarvega. Õigusraamistik peaks arenema uue euroala eelarve suunas. Sealjuures tuleb katsetada ühist väljatöötamise menetlust, mille märksõnad Euroopa avaliku arvamuse jaoks on võimalikult suur läbipaistvus ja tõepärasus.

Brüssel, 19. märts 2015

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1304/2013, mis käsitleb Euroopa Sotsiaalfondi, et suurendada noorte tööhõive algatuse raames toetust saavatele rakenduskavadele makstavate esialgsete eelmaksete summat”

(COM(2015) 46 final)

(2015/C 268/07)

Pearaportöör: Pavel TRANTINA

12. veebruaril 2015 otsustas Euroopa Parlament ja 23. veebruaril 2015 otsustas nõukogu vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 164 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1304/2013, mis käsitleb Euroopa Sotsiaalfondi, et suurendada noorte tööhõive algatuse raames toetust saavatele rakenduskavadele makstavate esialgsete eelmaksete summat”.

(COM(2015) 46 final).

Komitee juhatus tegi 17. veebruaril 2015 käesoleva arvamuse ettevalmistamise ülesandeks tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse seksioonile.

Arvestades töö kiireloomulisust, määras komitee täiskogu 506. istungjärgul 18.–19. märtsil 2015 (18. märtsi 2015 istungil) pearaportööriks Pavel Trantina ja võttis vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 213, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 6.

1. Soovitused

1.1. Komitee tervitab Euroopa Komisjoni jõupingutusi noorte tööhõive algatuse esialgsete eelmaksete märkimisväärseks suurendamiseks kui suurt sammu edasi. See peaks aitama liikmesriikidel, kus noorte tööpuudus on suurim ja kus valitsevad sageli ka suurimad elarvepiirangud, alustada noorte tööhõive algatuse tõhusat elluviimist.

1.2. Ehkki komitee on pidevalt väljendanud kahtlust noorte tööhõive ja noortegarantii algatuste⁽¹⁾ jaoks eraldatud summade ja rahastamisviisi osas, nõustub Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee komisjoniga selles, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi Euroopa Sotsiaalfondi ja struktuurifondide kohta tuleb muuta vastavalt esitatud ettepanekutele.

1.3. Komitee on veendunud, et see algatus peaks julgustama liikmesriike prioriseerima oma riigieelarvetes võitlust noorte töötuse vastu. Bürokratlikud menetlused ei tohiks takistada noorte tööhõive algatusele eraldatud 6 miljardi euro tõhusat kasutuselevõttu ega aeglustada muid algatusi, mille eesmärk on tõhusalt võidelda noorte praeguse töötusega.

1.4. Komitee peab noorte tööhõive algatust võimaluseks vaadata läbi liikmesriikides tehtava töö tulevik – riiklikud tööturuasutused peavad muutuma palju proaktiivsemaks, tuleb luua hariduse ja koolituse ning tööturu osapoolte parem koostoime, noori tuleb nõuetekohaselt ja kiiresti teavitada nende õigustest ja võimalustest.

⁽¹⁾ ELT C 271, 19.9.2013, lk 101.

1.5. Komitee soovib tungivalt kaasata organiseeritud kodanikuühiskond noorte tööhõive algatuse riiklike programmide väljatöötamise ja järelevalvesse partnerluse alusel. Komitee soovib meelde tuletada oma pikaajalist pühendumist noorte töötuse teemale. Komitee on veendunud, et sotsiaalpartnerite kaasamine majanduskasvu strateegiasse, tööturureformidesse, hariduskavadesse ja avaliku halduse reformidesse ning noorteorganisatsioonide kaasamine noortegarantii rakendamisse tagab suure osa rahvastiku nõusoleku ja seega ühiskonna stabiilsuse⁽²⁾.

1.6. Komitee kutsub Euroopa Komisjoni üles tähelepanelikult jälgima raskusi noorte tööhõive algatuse ja eelkõige noortegarantii rakendamisel. Järelevalveprotsess ei peaks põhinema üksnes kvantitatiivsel analüüsil, vaid ka kvalitatiivsematel näitajatel.

1.7. Haridusse ja koolitusse tuleb rohkem investeerida, et toetada elukestva õppe poliitika rakendamist ja et sellest lõppkokkuvõttes saaks üks osa hariduse terviklikust käsitusest. Praktika- ja õpipoisiõppekohad peaksid olema kvaliteetsed. Praktika aluseks peaksid olema õppe-eesmärgid ja see peaks eelistatavalt olema osa õppekavast, kuid see ei tohiks asendada uute töökohtade loomist.

1.8. Komitee on veendunud, et Euroopa Komisjon, liikmesriigid ja Euroopa Parlament koostöös sotsiaalpartnerite ja muude kodanikuühiskonna organisatsioonidega peavad etendama olulist rolli ELi tugeva eelarve tagamises, et stimuleerida töökohtade loomist noorte jaoks.

2. Taust

2.1. Ettepanek noorte tööhõive algatuse loomiseks tehti Euroopa Ülemkogu 2013. aasta kohtumisel. Selle eelarve ajavahemikus 2014–2020 on 6 miljardit eurot. Eelkõige peaks see toetama noori, kes ei õpi, tööta ega osale koolituses nendes Euroopa Liidu piirkondades, kus noorte töötuse määr oli 2012. aastal üle 25 %, ja aitama noortel integreeruda tööturule.

2.2. Noorte tööhõive algatusele eraldatud raha tuleks kasutada selleks, et tõhustada ja kiirendada meetmeid, mis on esitatud 2012. aasta noorte tööhõive paketi. Eelkõige on ELi riikide jaoks olemas vahendid selliste meetmete rahastamiseks, millega abikõlblikes piirkondades rakendada noortegarantii käsitlevat soovitust, mille ELi tööhõive- ja sotsiaalministrite nõukogu kiitis heaks 2013. aastal.

2.3. 2014. aasta detsembris oli noorte töötuse määr 28-liikmelises ELis 21,4 % ja euroalal 23,0 %⁽³⁾, siiski püsib teatavates riikides noorte töötuse määr lubamatult kõrge – üle 40 või isegi 50 %. Kuigi need määrad on aeglaselt vähenenud, on need ikkagi palju kõrgemad kui kriisieelsel ajal ning noored ei ole kriisist veel üle saanud. Üle poole Euroopa noortest tunneb, et nende koduriigi noored on kriisi tõttu tõrjutud ning majanduslikust ja ühiskondlikust elust kõrvale jäetud⁽⁴⁾.

2.4. Aasta pärast noorte tööhõive algatust käsitleva Euroopa Sotsiaalfondi määruse vastuvõtmist ei ole sellega saavutatud loodetud tulemusi. Noorte tööhõive algatuse vahendite sidumine kulukohustustega perioodi alguses ning algatuse muud erimeetmed ei ole taganud algatuse rahaliste vahendite kiiret kasutuselevõtmist, nagu loodeti. Peamiste põhjustena tuuakse esile asjaolu, et läbirääkimised asjaomaste rakenduskavade üle alles käivad ja liikmesriigid alles töötavad välja sobivat rakendamiskorda, ametiasutuste võimekus projektikonkursside algatamiseks ja taotluste kiireks menetlemiseks on piiratud ning eelmaksed ei ole vajalike meetmete käivitamiseks piisavad.

⁽²⁾ ELT C 424, 26.11.2014, lk 1.

⁽³⁾ Eurostati andmed noorte tööpuuduse kohta.

⁽⁴⁾ Euroopa Parlament (2014), „Flash Eurobarometer of the European Parliament: European Youth in 2014”.

2.5. Kõnealus esitepanekus tuleks leida lahendus nii sellele kui ka muudele probleemidele. Ettepaneku kohaselt on kavas suurendada 2015. aastal noorte tööhõive algatuse sihtotstarbelisest eraldisest makstavate esialgsete eelmaksete summat kuni ligikaudu 1 miljardi euroni. Ettepanekuga ei muudeta juba kokku lepitud riiklike eraldiste üldist finantsprofiili, vaid üksnes soovitatakse võtta varem kasutusele ELi eelarves noorte tööhõive algatuse jaoks juba tagatud eraldised. Kõnealus esitepanek suurendab seetõttu liikmesriikide paindlikkust nendele vahenditele ligipääsemisel ning nende põhjalikumal kasutamisel.

3. Konkreetsete märkused

3.1. Noorte tööhõive algatus ja noorte õigus kvaliteetsetele võimalustele

3.1.1. Noorte tööhõive algatuse raames rahastatud meetmete aluseks peaks olema õigustel põhinev lähenemisviis noortele ja tööhõivele. Eelkõige just suure kriisi ajal ei tohi noortele mõeldud töö kvaliteeti ohtu seada. Noorte tööhõive algatuse raames rahastatavad projektid peaksid aitama edendada kvaliteetseid töökohti. On üha rohkem tõendeid selle kohta, et mõnes liikmesriigis on ajutine ja osajatöö noorte jaoks muutumas pigem pealesunnitud valikuks kui vabatahtlikuks võimaluseks.

3.1.2. Noorte tööhõive algatuse raames on kavas veelgi laiendada praktika- ja õpiposiõppe kavasid. Praktikakohad peaksid olema kvaliteetsed. Need peaksid noortele pakkuma väärtuslikke ja kasulikke töökogemusi. Praktika aluseks peaksid olema õppe-eesmärgid ja see peaks eelistatavalt olema osa õppekavast, mis aitab kaasa üleminekule koolist tööle, kuid see ei tohiks asendada uute töökohtade loomist. Ettevõtjaid tuleks ergutada praktikante pärast praktika lõppu tööle võtma.

3.2. Partnerluspõhimõte

3.2.1. Komitee rõhutab tungival, et rakenduskavad (sealhulgas need, mida rahastatakse Euroopa Sotsiaalfondist ja millele rahastatakse seega noorte tööhõive algatust) peaksid olema suunatud partnerlust soodustavale tegevusele ja meetmetele. Peamised suunised, mida tuleb järgida, peaksid olema võrdne kohtlemine ja mitmekesisus partnerluses, sihtotstarbeline partnerlus sihtotstarbeliste programmidele ning suutlikkuse suurendamine⁽⁵⁾. Komitee leiab, et järelevalvekomiteesid kui partnerlusinstrumenti, mis kaasab ka organiseeritud kodanikuühiskonna, tuleks kasutada põhjalike arutelude pidamiseks noorte tööhõive algatuse rakendamise üle liikmesriikides ning selle tegevuse jälgimiseks.

3.2.2. Noorte töötust saab vähendada üksnes tõelise valdkondadeülese lähenemisviisi käivitamisega ning selliste tõhusate partnerlussuhete arendamisega, mis hõlmavad ettevõtteid, noortesektorit, kodanikuühiskonna organisatsioone, riiklikke tööturuasutusi, koolitus- ja haridusasutusi ning kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi.

3.2.3. Selleks, et tegelda noorte töötuse heterogeense olemusega, aidata kujundada sihtotstarbelisi teenuseid ning lihtsustada jõudmist noorteni, eeskätt kõige haavatavamate, tööturust kaugemale jäänud noorteni, tuleks noored ja noorteorganisatsioonid kaasata noorte tööhõive algatuse kaudu riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil rahastatavate meetmete kavandamisse ja järelevalvesse ning vajaduse korral ka rakendamisse.

3.2.4. Noorteorganisatsioonid ja noorte esindajad võiksid lihtsustada ka teabevahetust: nad võivad aidata kindlaks teha noori, kellele kohaldada noorte tööhõive algatuse meetmeid, võidelda noorte töötuse vastu ja teavitada noori kõnealus esitepanekuga võimalustest.

3.3. Riiklike tööturuasutuste roll noorte tööhõive algatuse rakendamisel

3.3.1. Tööturupoliitika, mis julgustab varast tegutsemist, et aidata noortel tööturule siseneda, on kasulik kogu nende karjäärile. Siiski on noortel väga raske pärast esimest kogemust tööturule jääda, mistõttu peaksid karjäärinõustamisteenused olema ka pikas perspektiivis noortele kättesaadavad.

⁽⁵⁾ ELT C 44, 15.2.2013, lk 23.

3.3.2. Selleks, et noorte tööhõive algatuse, eelkõige Euroopa noortegarantii meetmed oleksid tõhusad, peab nendega kaasnema riiklike tööturuasutuste haldussuutlikkuse suurendamine. Praeguste ebaõnnestunud süsteemide ümbernimetamisest ei piisa. Õiglane ja kaasav noortegarantii peaks tagama kiire ülemineku koolist tööellu, pakkudes kohandatud kutsenõustamist, mis toob kaasa kvaliteetsed pakkumised kõigile noortele.

3.4. *Sidususe vajadus*

3.4.1. Noorte tööhõive algatuse raames võetavad meetmed ei tohiks olla ainult viivitamatud meetmed noorte töötuse vähendamiseks, vaid need peaksid püüdma vähendada noorte töötust ka keskmises ja pikaajalises perspektiivis, mis nõuab pikaajalisi investeeringuid.

3.4.2. Noortele ja sotsiaalteenustele mõeldud vahendite kärpimine on vastuolus noorte tööhõive algatuse põhimõtetega ja õõnestab noorte töötuse vähendamise meetmete potentsiaali.

3.4.3. Kõigi, aga eelkõige kõige haavatavamate noorte erinevate vajaduste rahuldamiseks peaksid noorte tööhõive algatuse raames rahastatavad projektid olema osa ühtsest abinõude paketist, mis hõlmab mitmeid toetusmehhanisme. Noortele peaks olema tagatud juurdepääs sotsiaalkaitse süsteemidele ning ebastandardseid tööhõive vorme tuleks reguleerida, et tasakaalustada sellistest töökohtadest tuleneva ebakindluse negatiivset mõju. Lisaks on vaja pöörata erilist tähelepanu võitlusele tööturul esineva diskrimineerimise vastu, mis toimub vanuse, soo, sisserändaja tausta või mõnel muul alusel.

3.4.4. Noorte tööhõive algatus ei tohiks takistada liikmesriike kasutamast Euroopa Sotsiaalfondi, et rahastada noortega seonduvaid ulatuslikumaid projekte, eelkõige vaesuse ja sotsiaalse kaasatuse valdkonnas. Komitee kutsub Euroopa Komisjoni üles jälgima Euroopa Sotsiaalfondi vahendite kasutamist noortega seotud projektide rahastamisel.

3.5. *Koolist tööle ja töölt koolitusele*

3.5.1. Praegu on vaja rohkem kui kunagi varem investeerida haridusse ja koolitusse, pidades silmas prognoositud kiireid tööturumuutusi. Sellest hoolimata ei tohiks oskuste poliitikat käsitada üksnes tööturu vajaduste täitmise vahendina, vaid tuleb tunnustada ka mitteformaalse hariduse kaudu omandatud oskusi ja toetada elukestva õppe poliitika rakendamist ning lõppkokkuvõtteks peaks see olema üks osa hariduse terviklikust käsitusest.

3.5.2. Hariduse ja töö vahelisele üleminekule võib kaasa aidata ka aruka kaheosalise süsteemiga, mis ühendab hariduse ja töö ning annab noortele võimaluse saada oma esimesed ametialased kogemused paralleelselt kvaliteetse haridusega.

3.5.3. Ettevõtlaste ja valdkonnaüleste oskuste arendamine võib osutada noortele kasulikuks, et olla aktiivsed ja uuendusmeelsed kodanikud. Ettevõtlust tuleb pidada ka arvestatavaks edusammuks noorte tööhõive suunas. Tuleb võtta meetmeid, millega kõrvaldada takistused, mida noored oma ettevõtte loomisel kogevad, näiteks noorte ettevõtjate laenuvõimaluste ja sotsiaalse kaitse miinimumtaseme puudumine, samuti haridus- ja valitsusstruktuuride toetuse puudumine.

3.5.4. Samuti tuleb edendada sotsiaalset ettevõtlust, kasutades selle võimet luua töökohti ja aidata kaasa kogukonna arengule, toetada keskkonnasäästlikkust ja toota sotsiaalset kapitali.

3.6. Kvaliteedikontroll

3.6.1. Komitee kutsub Euroopa Komisjoni üles tähelepanelikult jälgima noorte tööhõive algatuse ja eelkõige noortegarantii rakendamisel tekkivaid raskusi, mis on nimetatud 2014. aasta riigipõhistes soovituses. Need raskused on seotud tööpakkumiste kvaliteediga, NEET-noortele suunatud aktiivse teavitustegevuse puudumisega, riiklike tööhõiveasutuste haldussuutlikkusega ja kõikide asjaomaste partnerite ebatõhusa kaasamisega.

3.6.2. Järelevalveprotsess ei peaks põhinema üksnes kvantitatiivsel analüüsil, vaid ka kvalitatiivsematel näitajatel. See võimaldaks mitte ainult kindlaks teha meetmed, mis ei ole tõhusad noorte toomisel tööhõivesse, vaid välja selgitada ka nende meetmete ebaõnnestumise põhjused.

3.6.3. Komitee tervitab tööhõivekomitee näitajate raamistiku kehtestamist noortegarantii järelevalveks. Need näitajad on väga ambitsioonikad ja toovad kaasa riiklike ametiasutuste märkimisväärse halduskoormuse. Liikmesriigid peavad vastutama tõhusa andmekogumise tagamise eest.

3.7. Noorte tööhõive algatuse laiendamine

3.7.1. Noorte tööhõive algatusega antakse liikmesriikidele võimalus laiendada poliitilisi meetmeid noortele vanuses kuni 30 eluaastat. Liikmesriigid peaksid seda võimalust arvesse võtma, kui tegelevad noorte tööhõive algatuse järelevalve ja hindamisega oma riigis.

3.8. Töökohtade loomine

3.8.1. Investeeringute suurendamiseks ja majanduskasvu hoogustamiseks on vaja tööhõivet soodustavat makromajanduslikku poliitikat. Infrastruktuuri ja sotsiaalkaitse tehtavad riiklikud investeeringud võivad kasvatada tööhõivevõimalusi, samal ajal kui investeerimisega konkreetsesse uuenduslikesse sektoritesse, näiteks keskkonnahoidlikku majandusse ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogiasse, saab tagada sellise kasvu jätkusuutlikkuse ja noortele kvaliteetsete töökohtade loomise. Noortesõbralik eelarvepoliitika, eelkõige selliste sihipäraste nõudlusega seotud sekkumiste toetamiseks, peab olema osa laiema lähenemisviisist, millega vähendada kriisi mõju noortele.

Brüssel, 18. märts 2015

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb kaitset kolmanda riigi vastuvõetud õigusaktide eksterritoriaalse kohaldamise mõju ja nendel õigusaktidel põhinevate või neist tulenevate meetmete eest (uuesti sõnastatud)”

[COM(2015) 48 final – 2015/0027 (COD)]

(2015/C 268/08)

12. veebruaril 2015 otsustas Euroopa Parlament ja 4. märtsil 2015 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb kaitset kolmanda riigi vastuvõetud õigusaktide eksterritoriaalse kohaldamise mõju ja nendel õigusaktidel põhinevate või neist tulenevate meetmete eest (uuesti sõnastatud)”

[COM(2015) 48 final – 2015/0027 (COD)].

Kuna komitee nõustub täielikult ettepaneku sisuga ega soovi teha selle kohta ühtegi märkust, otsustas komitee täiskogu 506. istungjärgul 18.—19. märtsil 2015 (18. märtsi 2015. aasta istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse. Poolt hääletas 165, vastu hääletas 1 ja erapooletuks jäi 6.

Brüssel, 18. märts 2015

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

ISSN 1977-0898 (elektroniline väljaanne)
ISSN 1725-5171 (paberväljaanne)

Euroopa Liidu Väljaannete Talitus
2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

ET